

KONINKRIJK BELGIË

Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

De Belgische vertegenwoordiging voor het Hof van Justitie van de Europese Unie

Jaarverslag 2015

.be

Jaarverslag 2015

INHOUDSTAFEL

➤	AFKORTINGEN.....	P. 5
➤	WOORD VOORAF.....	P. 6
➤	INLEIDING.....	P. 7
➤	DE MEDEWERKERS VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT.....	P. 7
➤	DE TAKEN VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT.....	P. 8
✓	De opmerkingen van de Belgische staat in het kader van prejudiciële zaken.....	p.8
✓	De verdediging van de Belgische Staat in rechtstreekse zaken....	p.9
✓	De adviezen.....	p.9
✓	De werkgroep “Hof van Justitie” van de Raad van ministers van de Europese Unie.....	p.10
✓	De zaken voor het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie.....	p.10
➤	DE BELGEN BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE.....	P. 11
➤	JURISPRUDENTIE VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN VAN HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE IN 2015.....	P. 12
✓	Prejudiciële zaken.....	p.12
-	Asiel en migratie	p.12
-	Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken.....	p.15
-	Fiscaliteit.....	p.19
-	Vrijheid van vestiging.....	p.23
-	Vrij verkeer van kapitaal.....	p.24
-	Vrij verkeer van werknemers.....	p.25
-	Vrij verrichten van diensten.....	p.27
-	Sociaal beleid.....	p.31
-	Handelspraktijken / Consumentenbescherming.....	p.35

-	Intellectuele eigendom.....	p.37
-	Gegevensbescherming.....	p.40
-	Volksgezondheid.....	p.41
-	Sociale zekerheid.....	p.43
-	Telecommunicatie.....	p.45
-	Vervoer.....	p.50
✓	Beroepen wegens niet-nakoming.....	p.52
✓	Beroepen tot nietigverklaring.....	p.54
✓	Tussenkomen in rechtstreekse beroepen.....	p.57
✓	Zaken voor het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie.....	p.63
✓	Adviezen.....	p.64
➤	STATISTIEKEN VAN ZAKEN DIE BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN BIJ HET HOF VAN DE VRIJHANDELSASSOCIATIE AANHANGIG WERDEN GEMAAKT EN IN 2015 ZIJN AFGESLOTEN.....	P.65
➤	BIJLAGE: LIJST VAN DE ZAKEN WAARIN BELGIË PARTIJ WAS OP 31 DECEMBER 2015.....	P.71

➤ **AFKORTINGEN**

- Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: het Handvest
- Hof van Justitie van de Europese Unie: de benaming omvat drie rechtsinstanties: het Hof van Justitie, het Gerecht en het Gerecht voor ambtenarenzaken: het HJEU
- Hof van Justitie: het Hof
- Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie : het EVA-Hof of EFTA (European Free Trade Association)
- Europese Economische ruimte: EER
- Europees Parlement: EP
- Verdrag betreffende de Europese Unie: VEU
- Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie: VWEU
- Gerecht voor ambtenarenzaken: GEA
- Europese Unie: EU

➤ **WOORD VOORAF**

Dit achtste activiteitenverslag van de directie « Europees Recht » bevat de bijdragen van de Belgische regering aan zaken die behandeld werden door het HJEU en door het EVA-Hof, meestal aangeduid met de Engelse afkorting EFTA. Het verslag werd opgesteld door de gemachtigden die België bij het HJEU en EFTA vertegenwoordigen.

Het jaarverslag volgt grotendeels het stramien van de vorige verslagen. In de inleiding worden de belangrijkste gebeurtenissen van 2015 betreffende het Hof in het kort toegelicht. Het eerste en het tweede deel gaan over de samenstelling van de Directie Europees Recht en haar taken. Een nieuw derde deel bevat een overzicht van de Belgen die in de rechterlijke instanties van de EU zetelen. Het vierde deel bestaat uit de samenvattingen van zaken waarbij België betrokken was en waarvoor in 2015 een arrest of beschikking werd gewezen. Het vijfde en laatste deel bevat statistische gegevens over de activiteiten van België bij het HJEU en het EVA-Hof in 2015. Tot slot is er een bijlage met de lijst van zaken die nog hangende zijn en waarbij België op 31 december 2015 betrokken was.

➤ **INLEIDING**

In 2015 ontving het Hof 701 nieuwe zaken (615 in 2014). Bij het Gerecht werden 778 nieuwe zaken aanhangig gemaakt (852 in 2014). Het Gerecht voor ambtenarenzaken registreerde 153 nieuwe zaken (143 in 2014). Het EVA-Hof behandelde 35 zaken in 2015 (23 in 2014).

➤ **DE MEDEWERKERS VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT**

De directie Europees Recht (J2) is één van de vier directies van de directie-generaal Juridische Zaken (DGJ) van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De directie is belast met de opvolging van de inbreukprocedures die de Europese Commissie tegen België instelt en met de vertegenwoordiging van België bij het HJEU en het EVA-Hof.

In 2015, bestond de directie Europees Recht uit:

- Carinne Pochet, directeur, adviseur-generaal
- Liesbet Van den Broeck, attaché, adjunct van de directeur
- Jean-Christophe Halleux, attaché
- Marie Jacobs, attaché
- Jesse Van Holm, attaché
- Sylvain Vanrie, attaché;
- Nathaël Zimmer, attaché;
- Florence Misson, administratief deskundige;
- Cynthia Sortino, administratief assistent;
- Marleen De Vits, administratief medewerker;
- Carine Slock, administratief medewerker;
- Nadine Moens, administratief medewerker.

➤ **DE TAKEN VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT**

✓ **De opmerkingen van de Belgische Staat in het kader van prejudiciële zaken**

Of de interpretatie van het Unierecht doet rijzen, heeft de nationale rechter de mogelijkheid om een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof over de uitlegging of geldigheid van de bepaling van het Unierecht. Indien zijn uitspraak voor nationaal recht niet vatbaar is voor hoger beroep is er zelfs een verplichting voor een nationale rechter om een prejudiciële vraag te stellen. Het is immers ondenkbaar dat een nationale rechter zelf een vraag betreffende het Unierecht zou beantwoorden of zelf een handeling naar het Unierecht ongeldig zou verklaren; een dergelijke mogelijkheid zou leiden tot een verschil in uitlegging van het Unierecht naargelang van de lidstaat, en tot de situatie waarin een handeling van de Unie in bepaalde lidstaten geldig en in andere lidstaten ongeldig zou zijn. Om een dergelijke situatie te vermijden, komt het toe aan het Hof om soortgelijke vragen te beantwoorden. Door middel van een arrest verstrekt het Hof aan de nationale rechter van wie de vraag uitging de uitlegging van een bepaling van het Unierecht. Deze uitlegging is niet alleen voor hem bindend, maar tevens voor alle nationale rechterlijke instanties die uitspraak zouden moeten doen in een zaak die een soortgelijk probleem met betrekking tot de uitlegging van het Unierecht doet rijzen. Wanneer het gaat over de geldigheid van een bepaling of handeling van de Unie en het Hof beslist dat ze ongeldig is, dan is deze beslissing van toepassing op alle nationale rechterlijke instanties, alsmede op de instellingen van de Europese Unie.

5 legden de Belgische rechterlijke instanties 32 prejudiciële vragen voor aan het Hof, waarmee België voor dat jaar op de vijfde plaats staat inzake het aantal prejudiciële vragen (na Duitsland, Italië, Nederland en Spanje).

België heeft als lidstaat de mogelijkheid om schriftelijke opmerkingen in te dienen en deel te nemen aan de mondelinge behandeling van elke prejudiciële vraag. Die opmerkingen hebben als doel het Hof een voorstel van antwoord voor te leggen op de vraag betreffende de uitlegging of de geldigheid van het Unierecht. In beginsel dient de Belgische regering opmerkingen in bij elke prejudiciële vraag die afkomstig is van een Belgische rechter. In 2015 werden 39 arresten en beschikkingen gewezen op prejudiciële vragen waar België bij betrokken was.

✓ **De verdediging van de Belgische Staat in rechtstreekse zaken**

De directie Europees Recht is belast met de verdediging van de Belgische belangen in rechtstreekse beroepen die bij het Hof aanhangig worden gemaakt. Rechtstreekse beroepen zijn beroepen wegens niet-nakoming die de Europese Commissie tegen een lidstaat instelt of, in zeldzame gevallen, beroepen wegens niet-nakoming tussen België en een andere lidstaat van de Europese Unie; beroepen tot nietigverklaring die België instelt tegen een handeling van een instelling van de Europese Unie; beroepen wegens nalaten omdat een instelling van de Europese Unie nagelaten heeft een handeling te stellen die ze had moeten stellen, alsmede beroepen tot schadevergoeding tegen de Europese Unie (buitencontractuele aansprakelijkheid). De tussenkomst van België in een rechtstreeks beroep, die als doel heeft een van de partijen bij het rechtsgeding te steunen (bijvoorbeeld een andere lidstaat die het voorwerp vormt van een procedure wegens niet-nakoming vanwege de Europese Commissie) alsmede een hogere voorziening die België instelt tegen een voor de Belgische Staat nadelige uitspraak van het Gerecht of van het Gerecht voor ambtenarenzaken, behoren ook tot het takenpakket van de directie Europees Recht.

In 2015 werden twee arresten en een beschikking tot doorhaling gewezen in beroepen wegens niet-nakoming die de Europese Commissie tegen België had ingesteld; één beroep heeft geleid tot een veroordeling van België (zonder financiële sanctie), in een andere zaak volgde het Hof het door België ingenomen standpunt en in het derde dossier deed de Europese Commissie afstand van geding.

België stelde drie beroepen tot nietigverklaring in tegen Besluiten van de Europese Commissie. Het Hof heeft in geen enkele van deze zaken het Belgische standpunt gevolgd.

België is ook tussengekomen in zes in 2015 afgedane rechtstreekse zaken.

Tot slot heeft België deelgenomen aan een adviesprocedure, maar deze heeft niet tot een beslissing geleid omdat de vraag om advies werd ingetrokken.

✓ **De adviezen**

De directie Europees Recht kan eveneens gevraagd worden om juridisch advies te verstrekken over vragen met betrekking tot het recht van de Europese Unie, die gesteld worden door een federale overheidsdienst of een gedecentraliseerde instantie.

✓ **De werkgroep “Hof van Justitie” van de Raad van ministers van de Europese Unie**

De werkgroep “Hof van Justitie” is een permanente werkgroep van de Raad van ministers van de Europese Unie, die is samengesteld uit deskundigen van de lidstaten. In deze werkgroep wordt België vertegenwoordigd door de directie Europees Recht die de beraadslagingen met de betrokken departementen coördineert. De werkgroep houdt zich bezig met alle vragen die verband houden met het functioneren van het HJEU, en in het bijzonder met het Statuut ervan, alsook met de reglementen voor de procesvoering van het Hof, het Gerecht en het Gerecht voor ambtenarenzaken.

In 2015 werd verder gewerkt aan de in 2011 begonnen hervorming van het Statuut van het Hof en heeft de werkgroep ook de gesprekken afgerond over een verhoging van het aantal rechters voor het Gerecht alsook over de procedure voor hun aanwijzing. 2016 zal dan ook het jaar worden van de verwezenlijking van de hervorming, die in drie fasen verloopt: (i) begin 2016 de benoeming van 12 nieuwe rechters bij het Gerecht, (ii) vanaf 1 september 2016 de overheveling naar het Gerecht van 7 rechtersfuncties bij het Gerecht voor ambtenarenzaken dat zal ophouden te bestaan¹ en (iii) in 2019 benoeming van 9 nieuwe rechters. De door de lidstaten gekozen wijze van benoeming maakt dat België vanaf september 2016 recht heeft op een tweede rechtersambt.

✓ **De zaken voor het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie**

Tot slot vertegenwoordigt de directie Europees Recht België ook voor het EVA-Hof. Dit Hof oordeelt over de tenuitvoerlegging, de toepassing en de interpretatie van de rechtsregels van de Europese Economische Ruimte (EER). België kan, naar het voorbeeld van de prejudiciële vragen die aan het Hof worden gesteld, opmerkingen neerleggen met betrekking tot de vragen die door de EVA-landen (Noorwegen, IJsland, Liechtenstein, met uitzondering van Zwitserland, dat geen lid is van de EER) worden gesteld aan het EVA-Hof dat dan een “*advisory opinion*” verstrekt.

¹ Verordening (EU, Euratom) 2015/2422 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2015 tot wijziging van Protocol nr. 3 betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, *P.B.* L 341 van 24.12.2015, p. 14.

➤ DE BELGEN IN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

In 2015 waren vier leden van het Hof van Justitie van de Europese Unie Belgen. Koen Lenaerts, die sinds 1989 zetelt bij het Gerecht en sinds 2003 rechter is bij het Hof van Justitie, werd op 8 oktober door de rechters verkozen tot Voorzitter van het Hof waar hij sinds 2012 de functie van Vicevoorzitter uitoefende. Daarnaast was België in 2015 één van de lidstaten met een ambt van advocaat-generaal bij het Hof dat in totaal elf advocaten-generaal telt: de zes grootste lidstaten (Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Spanje, Italië en Polen) hebben recht op een permanent ambt. Vijf functies worden bij alfabetische toerbeurt uitgeoefend door de 22 andere lidstaten. Elke jaar wijst het Hof een “eerste advocaat-generaal” aan. Dat was in 2015 de Belg Melchior Wathelet die tot 2003 rechter was bij het Hof en sinds 2012 de functie van advocaat-generaal uitoefent. Verder is de Belg Franklin Dehousse sinds 2003 rechter bij het Gerecht. Tot slot is er de Belg Sean Van Raepenbusch die sinds 2005 rechter bij en sinds 2011 Voorzitter van het Gerecht voor ambtenarenzaken is.

Sinds twee jaar gaan de gemachtigden van J2 naar Luxemburg voor overleg met de Belgische leden van het Hof over praktische kwesties bij de afhandeling van de procedures voor het Hof en over problemen bij de behandeling van de dossiers. Ze nemen er met aandacht nota van de adviezen van de rechters om de kwaliteit van de Belgische tussenkomsten nog te verbeteren. Dit overleg bewijst ook zijn nut voor de versterking van de betrokkenheid van België bij het HJEU.

➤ **JURISPRUDENTIE VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN VAN HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE IN 2015**

✓ **Prejudiciële zaken**

- **Asiel en immigratie**

[Arrest van het Hof van 11 juni 2015, Zh. en O., C-554/13 \(Nederland\)](#)

Richtlijn 2008/115/EG over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven (hierna: “Terugkeerrichtlijn”) stelt de gemeenschappelijke normen en procedures vast die de lidstaten moeten toepassen bij de terugkeer van illegaal op hun grondgebied verblijvende derdelanders. Bij de uitvoering van een terugkeerbesluit moet de lidstaat de betrokken persoon een passende termijn (van zeven tot dertig dagen) voor vrijwillig vertrek gunnen. Een lidstaat kan krachtens artikel 7, lid 4 van de Richtlijn evenwel afwijken van deze regel en afzien van het toekennen van een zodanige termijn (of een termijn toekennen die korter is dan zeven dagen), met name op grond van het feit dat de betrokken persoon een gevaar vormt voor de openbare orde. De heer Zh. en de heer O. zijn derdelanders. De heer Zh. werd op doorreis naar Canada aangehouden op de luchthaven van Schiphol (Nederland) omdat hij met een vals reisdocument reisde. Hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf en bij zijn vrijlating werd hem door de Nederlandse Staatssecretaris opgedragen de Europese Unie onmiddellijk te verlaten. De heer O. was met een visum voor kort verblijf Nederland ingereisd. Hij werd aangehouden en gevangengezet op verdenking van het mishandelen van een vrouw. Aangezien zijn visum verlopen was, werd hem onmiddellijk na zijn vrijlating opgedragen de Europese Unie te verlaten. De Nederlandse Staatssecretaris was van oordeel dat deze twee mannen een gevaar voor de openbare orde vormden. De besluiten van de Staatssecretaris werden in rechte aangevochten. De aangezochte rechter vraagt aan het Hof hoe artikel 7, lid 4 van de Terugkeerrichtlijn moet worden uitgelegd, met name de zinsnede “een gevaar voor de openbare orde”.

Allereerst benadrukt het Hof dat de Terugkeerrichtlijn geen definitie van dit begrip geeft. Het moet dan ook worden uitgelegd met inachtneming van de in de omgangstaal gebruikelijke betekenis, de context waarin het wordt gebruikt en het doel van de Richtlijn. In de context van de Terugkeerrichtlijn is het begrip “gevaar voor de openbare orde” een rechtvaardiging van een verplichting die bedoeld is om de eerbiediging van de grondrechten van derdelanders bij hun verwijdering uit de Unie te verzekeren. Het Hof is dan ook van oordeel dat besluiten die op grond van die Richtlijn worden genomen, per geval moeten

worden vastgesteld. In tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt, oordeelt het Hof dat bij de beoordeling of er sprake is van een gevaar voor de openbare orde, beslissingen er niet uitsluitend op mogen worden gebaseerd dat de betrokken derdelander strafrechtelijk is veroordeeld of wordt verdacht van het begaan van een strafbaar feit. Verder preciseert het Hof dat in dat geval andere elementen van belang kunnen zijn bij de beoordeling of er een gevaar is voor de openbare orde. Tot slot en zoals de Belgische regering had geopperd, oordeelt het Hof dat de lidstaat deze andere elementen mag gebruiken om af te zien van het toekennen van een termijn voor vrijwillig vertrek aan een derdelander die een gevaar vormt voor de openbare orde.

[Arrest van het Hof van 19 december 2015, Tall, C-239/14 \(België, Arbeidsrechtbank te Luik\)](#)

Na de weigering van zijn eerste asielaanvraag bij beslissing van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (hierna: “RVV”) diende de heer Tall, Senegalees staatsburger, een tweede asielaanvraag in bij het Commissariaat-generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen (hierna: “CGVS”). Bijgevolg en nadat het CGVS had geweigerd zijn tweede asielaanvraag in overweging te nemen, stelde de heer Tall bij de RVV beroep in tegen de niet-inoverwegingneming. Gelijktijdig daarmee stelde hij beroep in bij de Arbeidsrechtbank te Luik tegen de intrekking van de sociale bijstand door het OCMW. In dat verband stelde de verwijzende rechter een prejudiciële vraag aan het Hof om te vernemen of artikel 39 van Richtlijn 2005/85/EG betreffende minimumnormen voor de procedures in de lidstaten voor de toekenning of intrekking van de vluchtelingenstatus (hierna: “Richtlijn 2005/85/EG”), gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest, aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling die geen schorsende werking verleent aan een beroep dat is ingesteld tegen een beslissing zoals aan de orde in het hoofdgeding om een hernieuwd asielverzoek niet opnieuw te behandelen.

Eerst diende het Hof zich uit te spreken over de ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag. Het OCMW, Fedasil, de Belgische Regering en de Europese Commissie waren immers van oordeel dat de prejudiciële vraag niet ontvankelijk was omdat het Belgisch wettelijk kader dat van toepassing is op het hoofdgeding *a posteriori* van de betekening van de beslissing tot prejudiciële verwijzing is gewijzigd. Sinds de inwerkingtreding van de Wet van 10 april 2014 heeft het beroep van de heer Tall tegen de beslissing van niet-inoverwegingneming van het CVGS een schorsende werking omdat de Belgische wetgever met deze Wet het rechtsbeginsel van recht op een beroepsprocedure in volle rechtsmacht tegen zodanige beslissingen invoert. Wat betreft de vraag naar de ontvankelijkheid brengt het Hof in herinnering dat het uitsluitend

een zaak is van de verwijzende rechter om zowel de noodzaak van een prejudiciële beslissing voor het wijzen van zijn vonnis te beoordelen, als de relevantie van de vragen die hij aan het Hof voorlegt. Aangezien de vragen betrekking hebben op de uitlegging van het Unierecht, is het Hof derhalve in beginsel verplicht daarop te antwoorden en kan het vermoeden van relevantie dat rust op de prejudiciële vragen die de nationale rechter heeft gesteld, slechts in uitzonderlijke gevallen worden weerlegd. *In casu* heeft het Hof echter vastgesteld dat niet duidelijk is gebleken dat de door de verwijzende rechter gevraagde uitlegging van het Unierecht voor hem niet noodzakelijk zou zijn voor de beslechting van het hoofdgeding.

Wat de zaak ten gronde betreft, herinnert het Hof er om te beginnen aan dat volgens artikel 39, lid 1, c) van Richtlijn 2005/85/EG de lidstaten ervoor moeten zorgen dat voor asielzoekers een daadwerkelijk rechtsmiddel bij een rechterlijke instantie openstaat tegen “een beslissing om het hernieuwde verzoek niet opnieuw te behandelen overeenkomstig de artikelen 32 en 34 van diezelfde Richtlijn”.

Het Hof benadrukt evenwel dat indien een asielzoeker een volgend verzoek indient zonder nieuwe bewijzen of argumenten voor te leggen, het onevenredig zou zijn de lidstaten te verplichten een volledig nieuwe onderzoeksprocedure op te starten en dat de lidstaten in dat geval moeten kunnen kiezen uit procedures die uitzonderingen bevatten op de waarborgen waarop de asielzoeker gewoonlijk recht heeft (zie overweging 15 van Richtlijn 2005/85/EG). Indien na het voorafgaande onderzoek van de specifieke procedure, zoals bedoeld in artikel 32, lid 3 van Richtlijn 2005/85/EG, nieuwe elementen of bevindingen aan de orde zijn of door de asielzoeker zijn voorgelegd die de kans aanzienlijk groter maken dat de asielzoeker voor erkenning als vluchteling in aanmerking komt, wordt het verzoek verder behandeld overeenkomstig hoofdstuk II van die Richtlijn, dat betrekking heeft op de uitgangspunten en de waarborgen. Indien daarentegen, zoals in dit geval, het volgend verzoek na dat voorafgaand onderzoek niet verder wordt behandeld, kunnen de lidstaten overeenkomstig artikel 7, lid 2 van Richtlijn 2005/85/EG een uitzondering maken op de regel op grond waarvan asielzoekers in de lidstaat mogen blijven, louter ten behoeve van de procedure (*cfr.* artikel 32, lid 4 van Richtlijn 2005/85/EG). Bijgevolg kunnen de lidstaten *a fortiori* bepalen dat een beroep tegen een beslissing tot niet-inoverwegingneming van een volgend asielverzoek, zoals het beroep dat in het hoofdgeding aan de orde is, geen schorsende werking heeft.

Wat de naleving van de grondrechten betreft, stelt het Hof dat het feit dat een beroep tegen een dergelijke beslissing geen schorsende werking heeft, in beginsel in overeenstemming is met de artikelen 19, lid 2 en 47 van het Handvest. Hoewel een dergelijke beslissing belet dat een derdelander internationale bescherming verkrijgt, kan de uitvoering ervan namelijk niet

leiden tot de verwijdering van die derdelander. Alleen ingeval het beroep tegen een terugkeerbesluit waarvan de uitvoering voor de betrokken derdelander een ernstig risico inhoudt dat hij aan de doodstraf, aan foltering en of aan andere onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen wordt onderworpen, moet er een schorsende werking worden aan toegekend, omdat het anders in strijd is met de artikelen 19, lid 2 en 47 van het Handvest.

Gelet op het voorgaande heeft het Hof geoordeeld dat **in overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering** artikel 39 van Richtlijn 2005/85/EG, gelezen in samenhang met de artikelen 19, lid 2 en 47 van het Handvest, aldus moet worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale wettelijke regeling die geen schorsende werking verleent aan een beroep dat is ingesteld tegen een beslissing zoals aan de orde in het hoofdgeding om een hernieuwd asielverzoek niet opnieuw te behandelen.

- **Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken**

[Arrest van het Hof van 9 januari 2015, Bradbrooke, C-498/14 \(PPU\) \(België, Hof van beroep te Brussel\)](#)

Mevrouw Aleksandrowicz, die de Poolse nationaliteit heeft en in België verblijft, heeft een zoon Antoni uit een verhouding met een Belgisch onderdaan, de heer Bradbrooke. Na met haar zoon een aantal jaren in België te hebben gewoond, heeft ze eenzijdig besloten terug te keren naar Polen. Aangezien de heer Bradbrooke hierdoor geen contact meer kon hebben met zijn zoon heeft hij een procedure in rechte ingesteld waarin hij om de vaststelling van de hoofdverblijfplaats bij hem en de toekenning van de exclusieve uitoefening van het ouderlijk gezag aan hem verzoekt bij de Belgische rechterlijke instanties die bevoegd zijn krachtens artikel 8 van Verordening (EG) nr. 2201/2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000 (hierna: "Verordening 2201/2003"). Verder heeft hij beslist een verzoek om terugkeer in te dienen bij de Belgische centrale autoriteit.

De bevoegde Poolse rechtbank heeft echter een beslissing gegeven houdende de niet-terugkeer op grond van artikel 13 van het Haags Verdrag van 1980 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen. Overeenkomstig artikel 11, lid 6 van Verordening 2201/2003 moet een zodanige beslissing onverwijld worden meegedeeld aan het bevoegde gerecht of aan de bevoegde centrale autoriteit van de lidstaat waar het kind onmiddellijk voor zijn ongeoorloofde overbrenging of ongeoorloofde niet-

terugkeer zijn gewone verblijfplaats had, in dit geval België, opdat de partijen hun opmerkingen over de beslissing houdende de niet-terugkeer kenbaar kunnen maken.

In het Belgisch recht bepaalt artikel 1322 *decies* van het Belgisch Gerechtelijk Wetboek dat de neerlegging van conclusies in dat kader door één van de betrokken partijen leidt tot de aanhangigmaking bij de familierechtbank. Het artikel voorziet ook in de “opschorting van de procedures ingesteld voor de hoven en rechtbanken waarbij een geschil inzake ouderlijke verantwoordelijkheid of een daarmee samenhangend geschil aanhangig is gemaakt”. Na kennis te hebben gekregen van de aanhangigmaking bij de rechtbank, heeft het Hof van beroep te Brussel de behandeling van de zaak geschorst, volgens bovengenoemd artikel 1322 *decies* Gerechtelijk Wetboek. De familierechtbank te Brussel heeft evenwel beslist de zaak terug te verwijzen naar het Hof van beroep, op grond van artikel 11, lid 7 van de Verordening, omdat de zaak al aanhangig was gemaakt vóór de overbrenging van het kind. Het Hof van beroep had een vraag over de draagwijdte van artikel 11, lid 7 van Verordening 2201/2003 en over de verenigbaarheid ervan met de bovengenoemde bepaling in het Belgisch Gerechtelijk Wetboek en besliste daarom het Hof te verzoeken om een prejudiciële beslissing.

In zijn arrest heeft het Hof geoordeeld, **in overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering**, dat artikel 11, leden 7 en 8 van bedoelde Verordening er zich niet tegen verzet dat een lidstaat een gespecialiseerd gerecht de exclusieve bevoegdheid verleent inzake de kwestie van de terugkeer van of het gezagsrecht over het kind in het kader van de eigenlijke procedure, wanneer bij een rechtbank reeds “een bodemprocedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid voor het kind aanhangig is gemaakt”. Het Hof is van oordeel dat een beslissing inzake het gezagsrecht geen voorafgaande voorwaarde is voor een beslissing over de terugkeer. Bovendien is het Hof van mening dat elke lidstaat de bevoegdheid ter zake mag verdelen over haar nationale rechterlijke instanties, zonder dat deze keuze van de lidstaat afbreuk doet aan het nuttig effect van de Verordening en in overeenstemming is met artikel 24 van het Handvest inzake het belang van het kind.

[Arrest van het Hof van 15 oktober 2015, Nike, C-310/14 \(Finland\)](#)

Sportland, een in Finland gevestigde vennootschap, is franchisehouder van de in Nederland gevestigde vennootschap Nike. Krachtens de franchiseovereenkomst, die is onderworpen aan het Nederlandse recht, heeft Sportland vervallen schulden betaald aan Nike. Kort daarna wordt tegen Sportland een insolventieprocedure geopend. Daarop heeft Sportland een vordering ingediend tot vernietiging, krachtens het Finse recht, van de bovengenoemde betalingen en tot heropname in de failliete boedel. Nike houdt staande dat op de betalingen

het Nederlandse recht van toepassing is. De Finse rechter bij wie het geschil aanhangig is, herinnert eraan dat artikel 4 van Verordening nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures (hierna: “Verordening 1346/2000”) bepaalt dat het toepasselijk recht het recht is van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure wordt geopend en dat dit recht met name de regels betreffende nietigheid, vernietigbaarheid of niet-tegenwerpbaarheid van de voor het geheel van schuldeisers nadelige rechtshandelingen bepaalt. Volgens artikel 13 van deze Verordening is deze bepaling echter niet van toepassing indien degene die voordeel heeft gehad bij een zodanige nadelige handeling, bewijst dat deze handeling onderworpen is aan het recht van een andere lidstaat dan de lidstaat waar de procedure is geopend, en dat dat recht in het gegeven geval niet voorziet in de mogelijkheid om die handeling te bestrijden. De Finse rechter wil van het Hof dan ook verduidelijking over de uitlegging van artikel 13 van Verordening 1346/2000.

Overeenkomstig het door de Belgische regering verdedigde standpunt, stelt het Hof ten eerste dat de toepassing van artikel 13 onderworpen is aan de voorwaarde dat de litigieuze handeling niet kan worden bestreden op grond van het recht dat op deze handeling van toepassing is (*lex causae*), gelet op alle omstandigheden van het geval. Voorts stelt het Hof dat degene tegen wie een vordering tot nietigheid, vernietiging of niet-tegenwerpbaarheid van een handeling is gericht, moet aantonen dat deze handeling niet kan worden bestreden op grond van de toepasselijke insolventiebepalingen van de *lex causae* maar ook krachtens alle bepalingen en algemene beginselen van dit recht en dat de verweerder het bewijs moet aandragen voor zowel het bestaan van feitelijke gegevens op basis waarvan kan worden vastgesteld dat de betrokken handeling niet kan worden bestreden, alsook voor het ontbreken van elk gegeven dat zich tegen deze vaststelling verzet. Tot slot stelt het Hof vast dat de aangezochte nationale rechter die van oordeel is dat de verweerder, gelet op de regels die normaliter van toepassing zijn in zijn nationale procesrecht, daadwerkelijk heeft aangetoond dat de betrokken handeling niet kan worden bestreden, de bewijslast voor het bestaan van een bepaling of een beginsel van de *lex causae* op grond waarvan de handeling kan worden bestreden, bij de verzoeker mag leggen. **Over dit laatste punt nam de Belgische regering een tegengesteld standpunt in.**

Arrest van het Hof van 17 december 2015, Imtech Marine Belgium, C-300/14 (België, Hof van beroep te Antwerpen)

Imtech Marine heeft prestaties verricht voor Radio Hellenic die, ondanks diverse aanmaningen, zijn betaalverplichtingen niet is nagekomen. Imtech Marine heeft Radio Hellenic laten veroordelen tot betaling van de verschuldigde sommen en heeft gevraagd het veroordelend vonnis op grond van Verordening nr. 805/2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen (hierna: “Verordening 805/2004”), te waarmerken als Europese executoriale titel. Bij vonnis van 5 juni 2013 werd Radio Hellenic bij verstek veroordeeld tot betaling van de verschuldigde bedragen, maar de Belgische rechter heeft evenwel geoordeeld het vonnis niet als Europese executoriale titel te kunnen waarmerken bij gebreke van aangepaste interne wetgeving. De verwijzende rechter heeft aan het Hof vijf prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van Verordening 805/2004, en met name van artikel 19, lid 1 ervan.

In overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering heeft het Hof er eerst en vooral op gewezen dat artikel 19 van Verordening nr. 805/2004, gelezen tegen de achtergrond van artikel 288 VWEU, de lidstaten niet verplicht in hun intern recht een heroverwegingsprocedure als bedoeld in dat artikel 19 van Verordening nr. 805/2004 in te voeren. Het Hof heeft evenwel geoordeeld dat met het oog op de waarmerking van een bij verstek gewezen beslissing als Europese executoriale titel, de rechter bij wie een dergelijk verzoek is gedaan, zich ervan moet vergewissen dat naar zijn intern recht een integrale toetsing, zowel rechtens als feitelijk, van die beslissing mogelijk is wanneer de betekening of kennisgeving van het stuk dat het geding inleidt niet zo tijdig is geschied als met het oog op zijn verdediging nodig was of wanneer het voor de schuldenaar wegens overmacht of buitengewone omstandigheden buiten zijn wil onmogelijk was de vordering te betwisten. De rechter diende zich er ook van te vergewissen dat zijn intern recht een verlenging toestaat van de termijnen om een rechtsmiddel aan te wenden tegen een rechterlijke beslissing inzake een niet-betwiste schuldvordering, niet alleen in gevallen van overmacht, maar ook indien zich andere buitengewone omstandigheden buiten de wil van de schuldenaar voordoen, waardoor hij mogelijkerwijze de vordering niet heeft kunnen betwisten. **Over deze punten nam België een tegengesteld standpunt in.**

In tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische regering verdedigde, heeft het Hof geoordeeld dat overeenkomstig artikel 6 van Verordening nr. 805/2004 de waarmerking van een beslissing als Europese executoriale titel, die te allen tijde kan worden gevorderd, aan de rechter moet worden voorbehouden.

- Fiscaliteit

[Arrest van het Hof van 22 januari 2015, Régie communale autonome du stade Luc Varenne, C-55/14 \(België, Hof van beroep te Bergen\)](#)

Artikel 13, B, sub b, van de zesde Richtlijn 77/388/EEG betreffende de harmonisatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake omzetbelasting (hierna: “Richtlijn 77/388/EEG”), voorziet in een vrijstelling van btw voor de verhuur van onroerende goederen. De *régie communale autonome du stade Luc Varenne* (hierna: “de Regie”) heeft dit stadion aangekocht en exploiteert het. Zij heeft namelijk met een voetbalclub (RFCT) een contract gesloten voor het gebruik, tegen vergoeding, van de installaties en zij heeft het volledige bedrag aan btw over de verkrijging van deze installaties in aftrek gebracht. Na een controle was de Belgische belastingadministratie van mening dat de terbeschikkingstelling van bepaalde installaties van het stadion aan RFCT volgens de bewoordingen van het contract moest worden aangemerkt als van de btw vrijgestelde verhuur van onroerende goederen. De belastingadministratie heeft dan ook een terugbetaling van de btw gevraagd voor het ten onrechte in aftrek gebrachte deel, maar dat heeft de Regie geweigerd. De rechter bij wie het geding aanhangig is, heeft het Hof gevraagd of de terbeschikkingstelling van het stadion, onder de met RFTC overeengekomen voorwaarden, moet worden beschouwd als een verhuur van onroerende goederen in de zin van artikel 13, B, sub b) van Richtlijn 77/388/EEG.

Om te beginnen heeft het Hof eraan herinnerd dat er slechts sprake is van verhuur van een onroerend goed in de zin van Richtlijn 77/388/EEG wanneer is voldaan aan alle kenmerkende voorwaarden voor deze handeling, zijnde dat de eigenaar van een onroerend goed de huurder, tegen betaling van huur en voor een overeengekomen duur, het recht heeft verleend zijn goed te gebruiken en andere personen daarvan uit te sluiten en dat in afwijking van het algemene beginsel dat btw wordt geheven over elke dienst, artikel 13, B, sub b), van bedoelde Richtlijn strikt moet worden uitgelegd. Vervolgens en **in tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt** heeft het Hof geoordeeld dat in dit geval niet alle voorwaarden van “verhuur van onroerende goed” vervuld zijn: het Hof heeft immers geoordeeld dat het gebruik van het voetbalveld niet de overwegende dienst van de overeengekomen prestatie vormt, maar dat het een meer complexe dienst betreft bestaande uit het verstrekken van toegang tot de sportinstallaties, waarbij de Regie zich belast met het toezicht op, het beheer, het onderhoud en de schoonmaak van die installaties.

Arrest van het Hof van 23 april 2015, Property Development Company NV, C-16/14 (België, Hof van beroep te Gent)

De Belgische vennootschap Prodeco heeft een kantoorgebouw doen oprichten met de bedoeling dat gebouw te verkopen. Prodeco heeft dat gebouw als voorraad geboekt en heeft de intresten die het heeft betaald voor de voor de oprichting verstrekte lening geactiveerd (intercalaire intresten). In afwachting van de verkoop van het gebouw verhuurt Prodeco het gebouw, maar Prodeco heeft er niet bij stilgestaan dat de Belgische wetgeving bepaalt dat in dat geval het gebruik van een gebouw wordt gelijkgesteld met een levering onder bezwarende titel waarover btw verschuldigd is. Artikel 11, A, lid 1, sub b), van de zesde Richtlijn 77/388/EEG betreffende de harmonisatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake omzetbelasting (hierna: “de zesde Richtlijn”) bepaalt dat de maatstaf van heffing voor handelingen zoals die welke door Prodeco zijn verricht gelijk is aan de aankoopprijs van de goederen, of soortgelijke goederen, of, indien er geen aankoopprijs is, de kostprijs bepaald op het tijdstip waarop die handelingen worden verricht. Op grond van voorvermeld artikel vordert de Belgische belastingadministratie de betaling van de btw op de oprichting van het gebouw door voor de maatstaf van heffing het bedrag van de intercalaire intresten in aanmerking te nemen, hetgeen Prodeco heeft aangevochten. De rechter bij wie het geding aanhangig is, heeft aan het Hof de vraag gesteld of, in dit geval, bovengenoemd artikel 11 aldus moet worden uitgelegd dat de intercalaire intresten deel uitmaken van de maatstaf van heffing.

Het Hof is van oordeel dat krachtens artikel 11, A, lid 1, sub b), van de zesde Richtlijn, de maatstaf van heffing voor de berekening van de btw wordt gevormd door de aankoopprijs van soortgelijke gebouwen op het tijdstip van de handeling. **In tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt** voegt het Hof eraan toe dat het van geen belang is of bedoelde aankoopprijs wel of niet de bij de oprichting betaalde intercalaire intresten omvat omdat, anders dan voor het criterium van de kostprijs, het criterium van de aankoopprijs de belastingadministratie immers in staat stelt om zich te baseren op de marktprijzen voor dit soort goederen zonder dat in detail dient te worden onderzocht welke waardecomponenten tot die prijzen hebben geleid.

Arrest van het Hof van 21 mei 2015, Pazdiej, C-349/14 (Frankrijk)

Mevrouw Pazdiej, EU-ambtenaar, is samen met haar man eigenaar van een woning in Frankrijk. Zij is van oordeel dat overeenkomstig artikel 12, tweede alinea van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de EU (hierna: “PPI”) dat als bijlage is gevoegd bij het VEU, het VWEU en het Euratom-Verdrag, het salaris dat zij van de EU ontvangt niet in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van het als maatstaf dienende

belastbare inkomen om de vermindering te genieten zoals bedoeld in artikel 1414 A van de *code général des impôts*. Dat artikel bepaalt immers dat belastingplichtigen van wie de inkomsten van het voorgaande jaar de in lid II van artikel 1417 bepaalde bovengrens niet overschrijden, ambtshalve vermindering van de woonbelasting voor hun hoofdverblijf krijgen. Dat belastingvoordeel is een sociale maatregel voor gezinnen met een laag inkomen. Naar aanleiding van de rechtszaak waarbij de beslissing van de belastingadministratie om het voordeel van het bovengenoemde belastingvoordeel aan mevrouw Pazdziej te ontzeggen, wordt aangevochten, heeft het Franse Cour de cassation het Hof een prejudiciële vraag gesteld over de reikwijdte van artikel 12, tweede alinea van bovengenoemd Protocol.

In overeenstemming met het door België verdedigde standpunt heeft het Hof geoordeeld dat artikel 12 van het PPI zich niet verzet tegen de in het hoofdgeding aan de orde zijnde nationale bepaling volgens welke *“met het oog op een eventuele vermindering van een ten behoeve van de territoriale lichamen geheven woonbelasting, de door de Europese Unie aan haar ambtenaren en andere personeelsleden betaalde salarissen, lonen en emolumenten in aanmerking worden genomen voor het bepalen van een bovengrens aan die belasting.”* In dit verband herinnert het Hof eraan dat het recht van de EU een onderscheid maakt tussen de salarissen die aan belastingheffing in de geldende Gemeenschapswetgeving zijn onderworpen en de inkomsten van bedoelde ambtenaren die aan de nationale belastingheffing in de lidstaten zijn onderworpen. Het onderliggende doel van dat bijzondere salarissstelsel is de gelijke behandeling van de ambtenaren bij de verwerving van inkomsten. Volgens het Hof is artikel 12 van het PPI alleen van toepassing op soortgelijke nationale belastingen als die welke de EU op dezelfde bronnen van inkomsten legt en geldt het dus niet voor de belasting over de huurwaarde van de woning van een ambtenaar of ander personeelslid van de Unie, in die zin dat het juridisch geen enkel verband houdt met de salarissen, lonen en emolumenten die hij ontvangt.

[Arrest van het Hof van 21 mei 2015, Verder LabTec, C-657/13 \(Duitsland\)](#)

Verder LabTec is een vennootschap naar Duits recht die verschillende intellectuele eigendomsrechten die tot de bedrijfsactiva van haar vaste inrichting in Duitsland behoorden, had ingebracht in het bedrijfsvermogen van haar vaste inrichting in Nederland. Volgens de Duitse belastingdienst deed deze inbreng een belastingschuld ontstaan als gevolg van het feit dat de stille reserves in de ingebrachte activa tot uitdrukking kwamen. De belasting was evenwel niet onmiddellijk opeisbaar in die zin dat er een toelating was om de belasting in jaarlijkse termijnen te spreiden over tien jaar. Verder LabTec vecht deze belasting in rechte

aan. De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen of de Duitse wetgeving een beperking inhoudt van de vrijheid van vestiging (artikel 49 VWEU).

Aangezien in geval van een vergelijkbare overdracht binnen het nationale grondgebied de latente meerwaarde slechts zou worden belast wanneer zij daadwerkelijk wordt gerealiseerd, stelt het Hof vast dat de Duitse wetgeving leidt tot een verschil in behandeling naargelang de overdracht van activa plaatsheeft naar een in Duitsland ofwel naar een in een andere lidstaat gevestigde vaste inrichting. Aangezien een dergelijk verschil in behandeling geen verklaring vindt in een objectief verschillende situatie is het Hof van oordeel dat het een beperking van de vrijheid van vestiging vormt. Niettemin is het Hof van oordeel, **net zoals de Belgische regering had verdedigd**, dat de genoemde wetgeving gerechtvaardigd is door de dwingende reden van algemeen belang in verband met de handhaving van de verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten en dat de gefaseerde inning van de belasting over een periode van 10 jaar een voor het bereiken van dat doel evenredige maatregel is.

[Arrest van het Hof van 2 juli 2015, De Fruytier, C-334/14 \(België, Hof van beroep te Bergen\)](#)

Mevrouw De Fruytier zorgt, als zelfstandige, voor het vervoer van menselijke organen en bij mensen afgenomen monsters voor verschillende ziekenhuizen en laboratoria. Mevrouw De Fruytier is van mening dat voor haar activiteit btw-vrijstelling geldt en gaat daarmee in tegen de Belgische belastingdienst. Het Hof dat deze vraag al in 2009 kreeg voorgelegd, oordeelde in het arrest *De Fruytier* (3 juni 2010, C-237/09), dat de in artikel 13, A, lid 1, onder d) bedoelde vrijstelling van de zesde Richtlijn niet van toepassing was op de activiteit van mevrouw De Fruytier. Mevrouw De Fruytier vraagt nu de vrijstelling op grond van artikel 13, A, lid 1, onder b) en c) van de zesde Richtlijn dat de ziekenhuisverpleging en medische verzorging alsmede de handelingen die daarmee nauw samenhangen beoogt en de gezondheidkundige verzorging in het kader van de uitoefening van medische en paramedische beroepen.

Zoals de Belgische regering had geopperd, heeft het Hof geoordeeld dat de door mevrouw De Fruytier verrichte activiteit niet voldoet aan de criteria van artikel 13, A, lid 1, onder b) en c) van de zesde Richtlijn. Het Hof heeft dan ook beslist dat dergelijke activiteit niet kan worden vrijgesteld van btw.

- **Vrijheid van vestiging**

[Beschikking van het Hof van 19 maart 2015, S. Andre, C-23/15 \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Namen\)](#)

De rechtbank van eerste aanleg te Namen vroeg zich af in welke mate de Belgische reglementering omtrent de publiciteit van de tandverzorging in overeenstemming was met het recht van de EU. Het Hof achtte de zaak echter manifest onontvankelijk omdat de verwijzende rechter noch het juridische en feitelijke kader, noch de noodzaak van een antwoord op de gestelde prejudiciële vraag had meegegeven.

[Arrest van het Hof van 25 juni 2015, CO Sociedad de Gestion y Participación e.a., C-18/14 \(Nederland\)](#)

In 2007 besloten CO Sociedad de Gestion y Participación SA, GCO en anderen, in onderlinge overeenstemming handelend, om 64,23% te verwerven van het kapitaal van Atradius NV, een kredietverzekeraar met als voornaamste werkzaamheid ondernemingen te verzekeren tegen het risico dat bedrijven niet betalen. De Nederlandsche Bank (hierna: “DNB”) gaf als Nederlandse autoriteit die bevoegd is voor de validatie van gekwalificeerde deelnemingen in directe verzekeringsbedrijven, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, een verklaring van geen bezwaar tegen bedoelde verwerving af. Deze goedkeuring gaf de kandidaat-kopers een zekerheid en zij maakten later dan ook bekend hun deelneming te willen vergroten om de quasi-totaliteit van het kapitaal van Atradius te verwerven. DNB gaf andermaal de goedkeuring voor deze verwerving, maar verbond er drie dwingende voorschriften aan, te weten: dat Atradius zou meewerken aan het prudentieel toezicht op de onderneming, een beperking van de dividenduitkeringen en een onafhankelijkheidsvoorwaarde ten aanzien van de samenstelling van de raad van commissarissen.

De Rechtbank Rotterdam, waarbij de kandidaat-verwervers beroep hadden ingesteld, besliste op grond van het Nederlandse recht een gedeeltelijk vrijstelling van de door DNB opgelegde voorschriften te verlenen. DNB en de kandidaat-verwervers hebben die beslissing evenwel aangevochten bij de verwijzende rechter en deze heeft op zijn beurt het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de geldigheid van de door DNB gestelde voorwaarden uit het oogpunt van de artikelen 15, 15 bis en 15 ter van Richtlijn 92/49/EEG van de Raad van 18 juni 1992 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, en houdende wijziging van de Richtlijnen 73/239/EEG en 88/357/EEG (hierna: “Richtlijn 92/49/EEG”).

Op de vraag of het opleggen van voorschriften voor de goedkeuring van bedoelde verwervingen door een bevoegde autoriteit niet in strijd is met Richtlijn 92/49/EEG heeft het Hof geantwoord dat zulks niet het geval is omdat de voorschriften minder stringent blijken te zijn dan die neergelegd in de Richtlijn, gezien de doelstellingen van die Richtlijn. Het Hof is van oordeel dat het opleggen van voorschriften door de bevoegde autoriteit, zelfs als dat geen voorafgaande voorwaarde is om de verwerving te weigeren, toch kan volstaan om bij deze autoriteit de gereede twijfel weg te nemen met betrekking tot het goedkeuren van de voorgenomen verwerving. Het Hof heeft er evenwel aan herinnerd dat alleen de beperkingen of voorschriften die volgens de criteria van artikel 15 *ter* van Richtlijn 92/49/EEG worden vermeld als voorwaarde kunnen worden opgelegd, voor zover deze voorschriften niet strenger zijn dan wat strikt noodzakelijk is om te voldoen aan de criteria van artikel 15 *ter* van Richtlijn 92/49/EEG. **De Belgische regering verdedigde een standpunt dat overeenstemt met het arrest van het Hof.**

- **Vrij verkeer van kapitaal**

[Arrest van het Hof van 16 juli 2015, Chmielewski, C-255/14 \(Hongarije\)](#)

De heer Chmielewski, Pools onderdaan, is Hongarije vanuit Servië binnengekomen zonder de liquide middelen ten bedrage van 147 492 EUR aan te geven die hij bij zich had. Wegens niet-nakoming van de op hem rustende verplichting krachtens Verordening (EG) nr. 1889/2005 betreffende de controle van liquide middelen die de Gemeenschap binnenkomen of verlaten (hierna: “Verordening 1889/2005”) is hem een administratieve geldboete opgelegd van bijna 25 miljoen Hongaarse forint (ongeveer 80.000 euro). De heer Chmielewski vocht deze beslissing aan voor de verwijzende rechter, die het Hof om een prejudiciële beslissing heeft verzocht teneinde te vernemen of artikel 9, lid 1 van Verordening 1889/2005 zich verzette tegen een nationale regeling die een geldboete oplegt waarvan het bedrag overeenkomt met 60% van het niet-aangegeven bedrag aan liquide middelen, indien dat laatste bedrag hoger is dan 50.000 euro. In zijn arrest herinnerde het Hof eraan dat, om de nagestreefde doelstelling te verwezenlijken, de sanctie voor de niet-nakoming van de aangifteverplichting doeltreffend, evenredig en afschrikkend moet zijn. Aangezien de doeltreffendheid en de afschrikkende werking niet werden betwist door heer Chmielewski, oordeelde het Hof dat met de geldboete het door de Verordening beoogde doel was bereikt. Het Hof was evenwel van mening dat de boete niet evenredig was aan het beoogde doel. **De Belgische regering verdedigde een aan het arrest van het Hof tegengesteld standpunt.**

- **Vrij verkeer van werknemers**

[Beschikking van het Hof van 16 maart 2015, Joris Van Hauthem en Ann Frans/Vlaamse Gemeenschap, C-176/14 \(België, Raad van State\)](#)

De Raad van State stelde op 10 april 2014 enkele prejudiciële vragen over de interpretatie van de Overeenkomst EG-Zwitserland over vrij verkeer van personen, Richtlijn 2003/109/EG betreffende de status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen en Besluit 1/80 betreffende de ontwikkeling van de associatie tussen de Europese Economische Gemeenschap en Turkije. België was van mening dat de Overeenkomst EG-Zwitserland en het Besluit 1/80 op dezelfde manier dienen te worden geïnterpreteerd als het recht van de EU betreffende het vrije verkeer van werknemers en dat Turkse werknemers zich op Besluit 1/80 kunnen beroepen, ook indien dat Besluit niet officieel bekendgemaakt is in het Publicatieblad van de Europese Unie. Op 24 februari 2015 besliste de Raad van State bij arrest om zijn verzoek om een prejudiciële beslissing in te trekken. Hierop besliste het Hof om de zaak door te halen in het register van het Hof.

[Arrest van het Hof van 6 oktober 2015, Brouillard, C-298/14 \(België, Raad van State\)](#)

De heer Brouillard, een Belg, schreef zich in voor het Belgisch vergelijkend examen voor referendaris bij het Hof van Cassatie. Zijn inschrijving werd door de examencommissie echter niet-ontvankelijk verklaard omdat hij geen Belgisch diploma doctor of licentiaat in de rechten bezit. Hij behaalde weliswaar verschillende andere diploma's, zowel in België als in Frankrijk. Hierop werd het Hof gevraagd naar de verenigbaarheid van deze voorwaarde met het vrij verkeer van werknemers (artikel 45 VWEU), de vrijheid van vestiging (artikel 49 VWEU) en Richtlijn 2005/36 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties (hierna: "Richtlijn 2005/36").

Ten eerste merkt het Hof op dat artikel 45 VWEU van toepassing is. Brouillard is immers een Belg die een academische kwalificatie in een andere lidstaat heeft verworven, waarop hij zich in zijn land van oorsprong wil beroepen. **Het Hof volgt dus niet het standpunt van de Belgische regering dat dit een zuiver interne situatie is.** Het Hof is verder van oordeel dat artikel 45, lid 4 VWEU, dat de toepassing van de principes van het vrij verkeer uitsluit voor betrekkingen in overheidsdienst, niet van toepassing is. Deze uitzondering betreft immers enkel burgers van andere lidstaten, terwijl Brouillard de Belgische nationaliteit bezit. **Het Hof volgt ook op dit punt het standpunt van de Belgische regering niet.**

Ten tweede stelt het Hof vast dat het ambt van referendaris bij het Hof van Cassatie geen gereguleerd beroep in de zin van Richtlijn 2005/36 is, **in tegenstelling tot wat de Belgische regering aanvoert**. De opleidingstitels die het Gerechtelijk Wetboek vereist, namelijk doctor of licentiaat in de rechten, zijn er immers niet specifiek op gericht de houders ervan voor te bereiden op de positie van referendaris bij het Hof van Cassatie. Ze geven toegang tot verschillende juridische beroepen. Het feit dat de referendarissen pas worden benoemd na een vergelijkend examen is irrelevant. Hetzelfde geldt voor het feit dat de benoeming pas definitief wordt na een stage van drie jaar. Deze stage heeft immers meer overeenkomsten met een proeftermijn dan met een verplichte opleidingsperiode. Het Hof besluit dan ook dat Richtlijn 2005/36 niet van toepassing is.

Het Hof vervolgt dat bij gebreke aan harmonisatie van de voorwaarden voor de toegang tot het beroep van referendaris bij een rechterlijke instantie van een lidstaat, de lidstaten zelf kunnen bepalen welke kennis en kwalificaties vereist zijn voor de toegang tot het beroep. Deze nationale vereisten mogen echter geen ongerechtvaardigde belemmering vormen voor de daadwerkelijke uitoefening van het vrij verkeer van werknemers. Nationale regels die geen rekening houden met kennis en kwalificaties verworven in een andere lidstaat belemmeren deze fundamentele vrijheid volgens het Hof. De lidstaten dienen dan ook op objectieve wijze na te gaan of de titels en ervaringen van de aanvrager overeenkomen met de in de nationale regeling verlangde kennis en kwalificaties. Het is de lidstaten wel toegestaan rekening te houden met de objectieve verschillen en het werkkterrein van het beroep in de andere lidstaat. Indien de kennis verworven in de opleiding slechts gedeeltelijk overeenstemt, dienen de lidstaten na te gaan of dit opgevangen kan worden door enige praktijkervaring. *In casu* heeft Brouillard geen kennis over het Belgische recht verworven op masterniveau. Er moest dan ook worden nagegaan of hij de nodige kennis heeft verworven dankzij enige nuttige praktijkervaring. Hierbij mag rekening worden gehouden met een besluit van een bevoegde autoriteit over de gelijkwaardigheid van diploma's op voorwaarde dat deze autoriteit rekening houdt met de beroepservaring.

[Arrest van het Hof van 19 november 2015, Hirvonen, C-632/13 \(Zweden\)](#)

Mevrouw Hirvonen, van wie de inkomsten uitsluitend uit Zweden komen, verhuisde in 2000 naar Finland na gedurende haar volledige beroepsloopbaan in Zweden te hebben gewerkt. Overeenkomstig het Zweedse belastingrecht, kunnen niet-ingezetenen kiezen voor een bijzondere belastingregeling in de vorm van een bronbelasting, wat een minder zware belasting is, en de algemene belastingregeling waarbij zij recht hebben op een aftrek van de rente over een lening. Hoewel mevrouw Hirvonen had gekozen voor de bronbelasting, stelde zij toch

beroep in bij de administratieve rechtbank op basis van het recht om een dergelijke aftrek van de hypothecaire rente te genieten. De verwijzende rechter stelde het Hof derhalve de vraag of artikel 45 VWEU in de weg staat aan bepalingen in de wetgeving van een lidstaat waarbij een ingezetene van een andere lidstaat - die zijn inkomen volledig of nagenoeg volledig in de eerste lidstaat verwerft - kan kiezen tussen twee totaal verschillende belastingstelsels, zoals die welke hier aan de orde zijn.

Na te hebben vastgesteld dat deze situatie valt onder het vrij verkeer als burger van de EU krachtens artikel 21 VWEU en gelet op het feit dat mevrouw Hirvonen gepensioneerd is, heeft het Hof erop gewezen dat door voor niet-ingezetenen belastingplichtigen te voorzien in een lager eenheidstarief dan het op ingezetenen belastingplichtigen toegepaste uniforme tarief, Zweden in dit geval garandeert dat eerstgenoemden niet nadeliger worden behandeld dan laatstgenoemden. **In overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering** heeft het Hof dan ook geoordeeld dat de weigering om in de inkomstenbelasting niet-ingezetenen belastingplichtigen dezelfde persoonlijke aftrekken als ingezetenen belastingplichtigen in de algemene belasting toe te kennen, geen met artikel 21 VWEU strijdige discriminatie vormt, wanneer niet-ingezetenen belastingplichtigen niet zijn onderworpen aan een in totaal hogere belasting dan ingezetenen belastingplichtigen en gelijkgestelden.

- **Vrij verrichten van diensten**

[Arrest van het Hof van 22 januari 2015, Stanley, C-463/13 \(Italië\)](#)

Het Hof werd gevraagd om zich uit te spreken over de Italiaanse kansspelwetgeving die naar aanleiding van het arrest *Costa en Cifone* (C-72/10 en C-77/10) werd ingevoerd. Meer specifiek stelde zich de vraag of de nieuwe aanbesteding die werd uitgeschreven voor concessies met een kortere looptijd dan in het verleden verleende concessies, zodat de einddata van de concessies op elkaar konden worden afgestemd, in overeenstemming met het recht van de Europese Unie was.

Het Hof kwam, **zoals door de Belgische regering**, tot het besluit dat dit het geval was. Ten eerste argumenteerde het Hof dat uit de voorliggende feiten kon worden afgeleid dat Italië zowel het gelijkwaardigheidsbeginsel, als het doeltreffendheids- en gelijkheidsbeginsel naleefde, onder meer omdat de inschrijvingscriteria niet langer onduidelijk waren en de nieuwe concessies minder financieel belastend en veeleisend waren voor de kandidaten. Ten tweede stelde het Hof dat ook de artikelen 49 en 56 VWEU zich niet tegen de Italiaanse wetgeving verzetten. Deze wetgeving belemmert weliswaar het vrije verkeer, omdat de uitoefening van een economische activiteit enkel mogelijk is na het verkrijgen van een

concessie, maar kan volgens het Hof niettemin objectief worden gerechtvaardigd. Het Hof wees er eerst op dat een overweging van administratieve aard, zoals de einddata van de concessies op elkaar afstemmen, normaal niet kan worden ingeroepen als rechtvaardigingsgrond. Vervolgens voegde het Hof hieraan toe dat deze regelgeving er niettemin voor kan zorgen dat op evenredige en samenhangende wijze de speelgelegenheden worden beperkt of de criminaliteit wordt bestreden, twee doelstellingen die reeds door het Hof werden erkend als gerechtvaardigde dwingende redenen van algemeen belang. In dit kader wees het Hof erop dat wegens het ontbreken van harmonisatie in de kanspelsector, de lidstaten over een ruime beoordelingsvrijheid beschikken om te bepalen welk optreden noodzakelijk is.

[Beschikking van het Hof van 27 januari 2015, De Beuckeleer e.a., C-56/14 \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout\)](#)

Op 8 januari 2015 liet de verwijzende rechter aan het Hof weten dat hij zijn verzoek om een prejudiciële beslissing niet wenste te handhaven gelet op het arrest van 3 december 2014 in de zaak C-315/13, De Clercq e.a.. De zaak werd dan ook doorgehaald in het register van het Hof. In de zaak C-315/13 besliste het Hof dat de artikelen 56 VWEU en 57 VWEU zich niet verzetten tegen de Belgische regeling in de artikelen 137-152 van de Programmawet van 27 december 2006. Deze artikelen verplichten de afnemers van diensten die worden verricht door gedetacheerde werknemers van een in een andere lidstaat gevestigde dienstverrichter om vóór de aanvang van de tewerkstelling van deze werknemers bij de bevoegde instanties melding te doen van hun identificatiegegevens, indien hun werkgever dit niet had gemeld aan de bevoegde instanties. In de zaak C-56/14 werd dezelfde vraag gesteld, namelijk de vraag naar de verenigbaarheid van de artikelen 137-152 van de Programmawet van 27 december 2006 met de vrijheid van dienstverlening (artikel 56 VWEU). **De visie van de Belgische regering was in beide gevallen dat deze regeling verenigbaar was met de vrijheid van dienstverlening.**

[Arrest van het Hof van 11 juni 2015, Berlington e.a., C-98/14 \(Hongarije\)](#)

In deze zaak moest het Hof zich buigen over de verenigbaarheid van twee Hongaarse wetten met het recht van de EU. De eerste wet vervijfvoudigde de forfaitaire en percentsgewijze belasting op de exploitatie van speelautomaten in Hongaarse speelzalen. De tweede verbood de exploitatie van speelautomaten buiten casino's.

Ten eerste stelde het Hof - **net zoals de Belgische regering** - dat de eerste wet het vrije dienstenverkeer (artikel 56 VWEU) belemmert indien hierdoor alleen de exploitanten van

casino's - en niet de exploitanten van speelzalen - de speelautomaten nog winstgevend kunnen exploiteren. Het staat volgens het Hof aan de nationale rechter om dit na te gaan. Met betrekking tot de tweede wet is het Hof duidelijker. Het verwijst naar zijn eerdere rechtspraak en stelt dat een exploitatieverbod van speelautomaten buiten casino's het vrije dienstenverkeer belemmert.

Dergelijke beperkingen kunnen alsnog worden toegestaan indien ze een dwingende reden van algemeen belang nastreven en ze tevens de proportionaliteitstoets doorstaan. Volgens het Hof zijn de voorliggende beperkingen wel degelijk gerechtvaardigd door een dwingende reden van algemeen belang indien deze in de eerste plaats de bescherming van de consumenten tegen gokverslaving en het voorkomen van criminaliteit en fraude nastreven. Het feit dat deze wetten eveneens een stijging van de belastinginkomsten veroorzaken, doet hieraan geen afbreuk. Ook in dit kader stelde het Hof dat het aan de nationale rechter staat om na te gaan of Hongarije wel degelijk de twee vooropgestelde doelstellingen nastreeft. Meer nog, de nationale rechter moet eveneens onderzoeken of het door Hongarije gevoerde expansiebeleid, namelijk de liberalisatie van de exploitatie van online kansspelen door casino's en de toekenning van zeven nieuwe concessies voor de exploitatie van een casino, verenigbaar is met deze doelstellingen. Nationale maatregelen kunnen immers enkel proportioneel worden geacht indien ze werkelijk op samenhangende en stelselmatige wijze deze twee vooropgestelde doelstellingen verwezenlijken.

Het Hof voegde hieraan toe dat een beroep op een dwingende reden van algemeen belang enkel mogelijk is indien de nationale maatregelen in overeenstemming zijn met het Handvest.

Ten tweede boog het Hof zich - **in tegenstelling tot de mening van de Belgische regering** - over de vraag of beide wetten een technisch voorschrift uitmaken in de zin van artikel 1, punt 11 van Richtlijn 98/34/EG betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften (hierna: "Richtlijn 98/34/EG"). Het Hof antwoordde kort dat dit niet het geval is voor de eerste wet, aangezien deze louter fiscale maatregelen omvat en geen technische specificaties of andere eisen die daarmee zijn verbonden. Dit is echter wel het geval voor de tweede wet en dit op grond van de eerdere rechtspraak van Het Hof.

Ten slotte kwam ook de aansprakelijkheid van de lidstaat voor de schade die particulieren lijden bij schending van het recht van de EU door die lidstaat aan bod. Particulieren kunnen een dergelijke schadevergoeding bekomen indien de EU-rechtsregel

rechten toekent aan deze particulieren, er zich een voldoende gekwalificeerde schending voordoet en er tevens een causaal verband bestaat tussen de schending en de geleden schade. Volgens het Hof kent artikel 56 VWEU wel degelijk rechten toe aan particulieren. Dat is niet het geval bij de artikelen 8 en 9 van Richtlijn 98/34/EG. Enkel bij een schending van artikel 56 VWEU door een lidstaat kunnen particulieren dus een schadevergoeding van deze lidstaat eisen, indien er verder sprake is van een voldoende gekwalificeerde schending en een causaal verband. Aan deze vaststelling wordt geen afbreuk gedaan door het feit dat de nationale wetgevingen betrekking hebben op een gebied dat tot een bevoegdheidsdomein van de lidstaten behoort. **De visie van de Belgische regering** dat deze schadeplicht moet worden gezien binnen de bijzonder ruime beoordelingsvrijheid die het Hof aan de lidstaten in het kader van de *EU ordre public* inzake kansspelen heeft toegekend, **werd bijgevolg niet gevolgd**.

Arrest van het Hof van 17 december 2015, UNIS, C-25 & 26/14 (Frankrijk)

Overeenkomstig de Franse *code de la sécurité sociale* hebben de sociale partners collectieve overeenkomsten gesloten om voor werknemers een aanvullend sociaalzekerheidsstelsel in het leven te roepen, waarbij zij één verzekeringsorgaan hebben aangewezen zonder oproep tot mededinging. Deze overeenkomsten zijn in beginsel verbindend voor de ondertekenaars of voor de leden van de organisaties en groeperingen die deze overeenkomsten ondertekend hebben, maar kunnen bij besluit van de bevoegde minister algemeen verbindend worden verklaard voor alle werknemers en werkgevers die binnen de werkingssfeer van de betreffende overeenkomst vallen. Ingevolge de algemeenverbindendverklaring van de aanhangsels bij twee overeenkomsten werden beroepen ingesteld omdat volgens de verzoekers niet was voldaan aan de transparantieverplichting die een voorafgaande voorwaarde is voor de aanwijzing van het verzekeringsorgaan. De rechter aan wie de geschillen zijn voorgelegd, stelt aan het Hof de vraag of de naleving van de uit artikel 56 VWEU voortvloeiende transparantieverplichting een dwingende voorafgaande voorwaarde vormt voor de algemeenverbindendverklaring van een collectieve overeenkomst.

In tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt oordeelt het Hof dat is voldaan aan de voorwaarden (van een door een overheidsinstantie in het leven geroepen exclusief recht) inzake de transparantieverplichting, onder voorbehoud dat de verwijzende rechter nagaat of er sprake is van een grensoverschrijdend belang in de hem voorgelegde geschillen. Het Hof besluit dat de transparantieverplichting in de weg staat aan de algemeenverbindendverklaring van een collectieve overeenkomst waarbij één enkel beheersorgaan wordt aangewezen, wanneer de nationale regeling niet zorgt voor een passende mate van openbaarheid die de bevoegde overheidsinstantie in staat stelt ten volle rekening te

houden met verstrekte informatie waaruit blijkt dat er een voordeligere offerte bestaat. Tot slot bepaalt het Hof dat de werking van zijn arrest beperkt blijft tot de collectieve overeenkomsten waarbij één enkel beheersorgaan wordt aangewezen en die algemeenverbindend zijn verklaard voor alle werkgevers en werknemers van een bepaalde bedrijfstak vóór de datum van de uitspraak van dit arrest, een en ander onverminderd de vóór die datum ingestelde beroepen in rechte.

- **Sociaal beleid**

[Arrest van het Hof van 12 februari 2015, Sähköalojen ammattiliitto ry, C-396/13 \(Finland\)](#)

ESA, een in Polen gevestigde onderneming, heeft een filiaal in Finland en detacheert werknemers om er arbeid te verrichten. Omdat de werknemers van mening waren dat ESA niet het minimumloon heeft betaald dat hun verschuldigd is overeenkomstig de Finse collectieve arbeidsovereenkomsten voor de betrokken sector, hebben zij hun loonaanspraken ter inning overgedragen aan een Finse vakbond. De Finse aangezochte rechter wenst van het Hof te vernemen welk recht van toepassing is op de overdracht van loonaanspraken en hoe voor de toepassing van Richtlijn 96/71/EG betreffende de detachering van werknemers in het kader van dienstverlening (hierna: “Richtlijn 96/71/EG”) het begrip “minimumloon” moet worden uitgelegd.

In overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering oordeelt het Hof dat het beroep van de Finse vakbond op geen enkele grond ter discussie kan worden gesteld: enerzijds blijkt ondubbelzinnig uit Richtlijn 96/71/EG dat kwesties die het minimumloon betreffen, ongeacht het recht dat van toepassing is op het dienstverband, worden geregeld door het recht van de lidstaat waarnaar de werknemers worden gedetacheerd, in casu de Republiek Finland en, anderzijds, dat de overdracht van de betreffende loonaanspraken in overeenstemming is met het Finse recht. Vervolgens onderzoekt het Hof de bestanddelen van de beloning van de werknemers, teneinde te bepalen of zij deel uitmaken van het begrip “minimumloon” in de zin van Richtlijn 96/71/EG. Het Hof besluit dat de vaste dagvergoeding, de vergoeding voor de dagelijkse reis naar het werk en het vakantiegeld deel uitmaken van het minimumloon in tegenstelling tot de bekostiging van de huisvesting en een toeslag in de vorm van maaltijdbonnen. De door de Belgische regering gevolgde redenering wijkt alleen af van die van het Hof wat de maaltijdbonnen betreft.

Arrest van het Hof van 21 mei 2015, Rosselle, C-65/14 (België, Arbeidsrechtbank te Nijvel)

Mevrouw Rosselle is een leerkracht in vaste dienst bij de Vlaamse Gemeenschap. Zij wordt om persoonlijke redenen ter beschikking gesteld om in loondienst les te geven bij de Franse Gemeenschap. Mevrouw Rosselle is op dat moment zwanger en bevalt vijf maanden na de verandering van functie. Mevrouw Rosselle vraagt bij de Landsbond van de Onafhankelijke Ziekenfondsen (hierna: “LOZ”), de onderlinge ziektekostenverzekering waarbij ze is aangesloten, een zwangerschapsuitkering gedurende haar zwangerschapsverlof aan. De aanvraag is afgewezen op grond van het feit dat toen haar zwangerschapsverlof inging mevrouw Rosselle de naar nationaal recht vereiste wachttijd niet had vervuld. Naar Belgisch recht heeft een werknemster slechts recht op zwangerschapsuitkering wanneer zij gedurende de zes maanden voorafgaand aan haar zwangerschapsverlof ten minste 120 arbeidsdagen heeft gewerkt. Als werknemer in loondienst had mevrouw Rosselle echter niet het vereiste aantal dagen gewerkt. Gelet op het feit dat een vastbenoemd ambtenaar die ontslag neemt of wordt ontslagen recht heeft op een vrijstelling van de wachttijd, gaat mevrouw Rosselle in beroep tegen de beslissing van de LOZ. De aangezochte rechter heeft aan het Hof gevraagd of de Belgische regeling Richtlijn 92/85/EEG inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werknemers tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie (hierna: “Richtlijn 92/85/EEG”) en Richtlijn 2006/54/EG betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep (hierna: “Richtlijn 2006/54/EG”) schendt.

Op grond van het bepaalde in artikel 11 van Richtlijn 92/85/EEG, waarin sprake is van “periodes van voorafgaande arbeid” en op grond van de doelstelling van die Richtlijn, met name de bevordering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werknemers tijdens de zwangerschap of na de bevalling, oordeelt het Hof dat bedoelde periodes niet kunnen worden beperkt tot de betrekking die vóór de vermoedelijke bevallingsdatum werd uitgeoefend. **De Belgische regering nam een tegengesteld standpunt in.** Gelet op dit antwoord, acht het Hof het niet nuttig om te antwoorden op een identieke vraag met betrekking tot Richtlijn 2006/54/EG.

Arrest van het Hof van 10 september 2015, Wojciechowski, C-408/14 (België, Arbeidsrechtbank te Brussel)

Mevrouw Wojciechowski, Belg, heeft 12 jaar in België gewerkt als werknemer en daarna 34 jaar als ambtenaar bij de Europese Commissie. Sinds 1 december 2011 geniet zij een pensioen van de Europese Commissie. Op vraag van mevrouw Wojciechowski heeft de

Rijksdienst voor Pensioenen (hierna: “RVP”) onderzocht of zij recht heeft op een Belgisch rustpensioen als werknemer. Na de berekening te hebben uitgevoerd, oordeelt de RVP dat, met toepassing van het zogenoemde beginsel van de eenheid van de loopbaan, zoals bedoeld in artikel 10 *bis* van Koninklijk Besluit nr. 50 van 24 oktober 1967, de loopbaan van mevrouw Wojciechowski met 13 jaar was overschreden. De RVP heeft dan ook geweigerd een pensioen krachtens de Belgische regeling voor werknemers uit te keren.

De verwijzende rechter waarbij mevrouw Wojciechowski beroep heeft ingesteld, wenst van het Hof te vernemen of een Belgische regeling die tot gevolg kan hebben dat een rustpensioen wordt verminderd of geweigerd verenigbaar is met het beginsel van loyale samenwerking zoals bepaald in artikel 4, lid 3 VEU en met artikel 34, lid 1 van het Handvest. De verwijzende rechter vraagt zich met name af of deze regeling de aanwerving van Belgische onderdanen met een bepaald aantal dienstjaren door de instellingen van de Unie kan bemoeilijken.

In tegenstelling tot het standpunt van de Belgische regering oordeelt het Hof dat een regeling als die in het hoofdgeding niet verenigbaar is met met het beginsel van loyale samenwerking zoals bepaald in artikel 4, lid 3 VEU. Het Hof herinnerde eraan dat, zelfs indien voor de berekening van haar rustpensioen van werknemer wel rekening is gehouden met de periode gedurende welke mevrouw Wojciechowski in dienst was van de Europese Commissie, de vermindering, of zelfs het verlies, van de rechten die zij jegens de Belgische regeling van werknemers geldend had kunnen maken indien zij vervolgens niet in dienst van een instelling van de Unie was getreden, een ontmoedigende werking voor haar heeft. Het Hof merkt echter nog op dat het verlies van alle pensioenrechten waarop mevrouw Wojciechowski in een andere situatie aanspraak zou hebben kunnen maken niet volgt uit de toepassing van het beginsel van de eenheid van loopbaan, maar uit de methode die de bevoegde Belgische dienst heeft toegepast om de breuk te berekenen die het aandeel van het rustpensioen van mevrouw Wojciechowski ten laste van de Unie weergeeft, waarbij een loopbaan van 35 jaar bij de instellingen van de Unie wordt gelijkgesteld met een loopbaan van 45 jaar krachtens de Belgische regeling voor werknemers.

Arrest van het Hof van 3 december 2015, Quenon SPRL, C-338/14 (België, Hof van beroep te Brussel)

Quenon is een vennootschap naar Belgisch recht die optreedt als handelsagent voor Citibank en als verzekeringsagent voor Citilife (waarvan de activiteiten in één agentschap zijn ondergebracht) en dat op grond van twee verschillende overeenkomsten. Citibank verbreekt de overeenkomst met Quenon en betaalt daarvoor vergoedingen. Volgens Quenon, die sinds de verbreking geen toegang meer heeft tot het computerprogramma waarmee zij de verzekeringsproducten van Citilife kon beheren, is het derhalve *de facto* onmogelijk om de verzekeringsagentuurovereenkomst te blijven uitvoeren. Op grond van de Belgische Wet tot omzetting van Richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten (hierna: “Richtlijn 86/653/EEG”), vraagt Quenon de betaling van vergoedingen wegens het verbreken van de verzekeringsagentuurovereenkomst en van een bijkomende schadevergoeding. Aangezien Citibank en Citilife stellen dat Richtlijn 86/653/EEG lidstaten niet toestaat de twee schadeloosstellingsregelingen (vergoedingen en herstel van het nadeel) te cumuleren, verzoekt de aangezochte rechter het Hof om zich uit te spreken over de samenhang tussen de in de punten a) en b) van artikel 17, lid 2 van deze Richtlijn vastgestelde vergoedingsregeling en de eventuele mogelijkheid voor de handelsagent om overeenkomstig punt c) van diezelfde bepaling een schadevergoeding te vorderen.

In geval van beëindiging van een handelsovereenkomst voorziet Richtlijn 86/653/EEG in twee mogelijkheden: hetzij de toekenning van een klantenvergoeding, hetzij de toekenning van een schadevergoeding. België heeft gekozen voor de eerste mogelijkheid waarvan de berekening drie fasen heeft. In de derde fase wordt op het bedrag van de vergoeding dat uit de twee eerdere berekeningsfasen volgt een plafond toegepast. Aangezien volgens de Richtlijn pas na de vaststelling van het plafond de handelsagent een schadevergoeding kan vorderen, oordeelt het Hof, **zoals de Belgische regering had geopperd**, dat de schadevergoeding niet is onderworpen aan de voorwaarden en restricties van de Richtlijn en dat deze dus bovenop de klantenvergoeding kan worden toegekend. Met betrekking tot de vraag of enkel schadevergoeding wordt toegekend indien een aan de principaal toerekenbare fout wordt aangetoond die in oorzakelijk verband staat met de beweerde schade, alsook het bestaan van andere schade dan de door de klantenvergoeding vergoede schade, oordeelt het Hof dat het aan de lidstaten toekomt te beslissen of het al dan niet nodig is het bestaan van zodanige fout aan te tonen. Het Hof wijst er tot slot op dat het nodig is dat het een andere schade betreft om te voorkomen dat in de Richtlijn neergelegde plafond wordt omzeild. **De Belgische regering heeft zich beperkt tot de opmerking dat het niet nodig was het bestaan van een aan de principaal toerekenbare fout aan te tonen.**

- **Handelspraktijken / consumentenbescherming**

[Arrest van het Hof van 4 juni 2015, Faber, C-497/13 \(Nederland\)](#)

Op 27 mei 2008 kocht mevrouw Faber een tweedehandsauto bij autobedrijf Hazet. Vier maanden later vloog de auto tijdens een rit in brand en brandde volledig uit. Mevrouw Faber dagvaardde vervolgens het autobedrijf Hazet voor de rechtbank van Arnhem op grond van het feit dat de auto afweek van het overeengekomene en dat er derhalve sprake was van een gebrek aan overeenstemming. Mevrouw Faber had evenwel niet vermeld dat ze de auto had gekocht als consument. Autobedrijf Hazet betwistte dat er sprake was van een gebrek aan overeenstemming en stelde dat mevrouw Faber niet tijdig had geklaagd waardoor zij al haar rechten had verspeeld. De verwijzende rechter stelde vervolgens aan het Hof een vraag over de uitlegging van verschillende bepalingen van Richtlijn 1999/44/EG betreffende bepaalde aspecten van de verkoop van en de garanties voor consumptiegoederen (hierna: “Richtlijn/44/EG”).

In zijn arrest was het Hof in de eerste plaats van oordeel dat de verwijzende rechter bij wie een zaak aanhangig is gemaakt die betrekking heeft op een overeenkomst die mogelijks binnen de werkingssfeer van Richtlijn 199/44/EG valt, verplicht is na te gaan, zodra hij over de nodige juridische en feitelijke gegevens beschikt of kan beschikken door een gewoon verzoek om verduidelijking, of de koper kan worden beschouwd als consument in de zin van die Richtlijn, al heeft laatstgenoemde zich niet op die hoedanigheid beroepen.

Vervolgens oordeelde het Hof dat artikel 5, lid 3 van Richtlijn 1999/44/EG moet worden beschouwd als een norm die gelijkwaardig is aan een nationale regel die in de interne rechtsorde als een regel van openbare orde geldt en dat de nationale rechter verplicht is om ambtshalve toepassing te geven aan een bepaling van nationaal recht waarbij artikel 5, lid 3 van Richtlijn 1999/44/EG wordt omgezet.

Voorts was het Hof, **in overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering**, van oordeel dat artikel 5, lid 2 van Richtlijn 1999/44/EG zich niet verzet tegen een nationale regel volgens welke de consument de rechten die hij aan die Richtlijn ontleent niet kan uitoefenen dan wanneer hij de verkoper binnen een bepaalde tijd op de hoogte brengt van het gebrek aan overeenstemming. Dit vereiste moet evenwel voldoen aan drie voorwaarden: de consument moet voor die kennisgeving over een termijn beschikken van ten minste twee maanden na de datum waarop hij het gebrek heeft vastgesteld; de kennisgeving die hij moet doen mag alleen betrekking hebben op het bestaan van het gebrek; en voor de kennisgeving

mogen geen bewijsregels gelden die het voor die consument omogelijk of uiterst moeilijk maken om zijn rechten uit te oefenen.

Ten slotte heeft het Hof, **net zoals België**, erop gewezen dat artikel 5, lid 3 van Richtlijn 1999/44/EG zich niet verzet tegen een nationale regel volgens dewelke het vermoeden geldt dat het gebrek aan overeenstemming bestond op het tijdstip van aflevering van het goed, wanneer de consument bewijst dat het verkochte goed niet in overeenstemming is met de overeenkomst en dat het gebrek aan overeenstemming zich binnen een termijn van zes maanden vanaf de aflevering van het goed heeft gemanifesteerd, dat wil zeggen: zich werkelijk heeft voorgedaan. **In overeenstemming met het Belgische standpunt**, onderstreepte het Hof dat de consument niet verplicht is om de oorzaak van dat gebrek aan overeenstemming te bewijzen of te bewijzen dat de oorsprong van dat gebrek te wijten is aan de verkoper. Deze regel kan trouwens slechts buiten toepassing worden gelaten indien de verkoper rechtens genoegzaam bewijst dat dit gebrek aan overeenstemming het gevolg is van, of zijn oorsprong vindt in een omstandigheid die zich na de aflevering van het goed heeft voorgedaan.

[Arrest van het Hof van 15 oktober 2015, Axa Belgium SA, C-494/14 \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Brussel\)](#)

Mevrouw Corrazzini, ambtenaar bij de Europese Commissie, raakte als voetganger zwaargewond bij een verkeersongeval waarbij de heer Kohaila, verzekerd bij AXA Belgium, betrokken was. Noch bij het strafonderzoek dat naar aanleiding van het ongeval werd gevoerd, noch in het kader van de civiele procedure voor de verwijzende rechter, is evenwel gebleken dat de heer Kohaila schuldig was aan het ongeval. Mevrouw Corrazzini werd als gevolg van dit ongeval blijvend volledig invalide verklaard waardoor ze haar werkzaamheden niet meer kan verrichten. De Europese Commissie, die in de rechten van mevrouw Corrazzini was gesubrogeerd, vroeg aan AXA Belgium de terugbetaling van de bedragen die ze ten gunste van haar medewerker had betaald, hetgeen AXA heeft geweigerd rekening houdend met het feit dat de Europese Commissie niet had aangetoond dat zijn verzekerde aansprakelijk was. Derhalve heeft de Commissie beslist een juridische procedure in te leiden voor de Belgische rechterlijke instanties teneinde de gevraagde terugbetaling te verkrijgen.

Aangezien het Hof erop had gewezen dat artikel 85 *bis* van het Ambtenarenstatuut van de EU (hierna: “het Statuut”) enkel voorziet in de subrogatie van de Unie in de rechten van haar medewerkers jegens de “aansprakelijke derde” wenst de verwijzende rechter verduidelijking over de werkingsfeer van artikel 85 *bis* van het Statuut en de eruit voortvloeiende gevolgen voor het hoofdeding.

In zijn arrest merkt het Hof allereerst op dat het begrip “aansprakelijke derde” in artikel 85 *bis* van het Statuut autonoom moet worden uitgelegd. Deze bepaling bevat overeenkomstig de rechtspraak immers geen enkele uitdrukkelijke verwijzing naar het nationale recht van de lidstaten in verband met dat begrip. Bovendien vereist het beginsel van de gelijkheid van de Europese ambtenaren dat het Statuut uniform en autonoom wordt uitgelegd in de hele EU.

Wat de draagwijdte betreft van het begrip “aansprakelijke derde” in artikel 85 *bis* van het Statuut is het Hof van oordeel dat, rekening houdend met de doelstelling van de bij deze bepaling ingevoerde subrogatie, dat begrip ruim moet worden uitgelegd en elke persoon moet omvatten, met inbegrip van de verzekeraars, die naar nationaal recht verplicht is om de door het slachtoffer of diens rechtverkrijgenden geleden schade te vergoeden.

Wat de prestaties betreft die de EU door middel van subrogatie krachtens artikel 85 *bis* van het Statuut kan vorderen, verduidelijkt het Hof dat die vordering niet beperkt is tot de loutere kosten voor de schade die het slachtoffer rechtstreeks heeft geleden (medische kosten), maar ook de kosten omvat van de eigen schade van de Unie, met name het invaliditeitspensioen. **De Belgische Regering had gesteld dat het Hof voor deze vragen niet bevoegd was.**

- **Intellectuele eigendom**

[Arrest van het Hof van 29 oktober 2015, Verlag Esterbauer, C-490/14 \(Duitsland\)](#)

Verlag Esterbauer, een Oostenrijkse uitgever van fietsatlassen en fietskaarten, heeft voor de vervaardiging van zijn kaarten gebruikgemaakt van de topografische kaarten van het Land Beieren. Het Land Beieren diende een vordering tot staking van deze praktijken in en vorderde het betalen van een schadevergoeding. De verwijzende rechter vraagt zich af of de gegevens die van de topografische kaarten van het Land Beieren zijn overgenomen binnen de werkingsfeer vallen van artikel 1, lid 2 van Richtlijn 96/9/EG betreffende de rechtsbescherming van databanken (hierna: “Richtlijn 96/9/EG”).

Om te bepalen of de betrokken geografische gegevens kunnen worden beschouwd als “zelfstandige elementen” die een “databank” in de zin van artikel 1, lid 2 van Richtlijn 96/9/EG vormen omdat de elementen van de kaart kunnen worden gescheiden zonder dat daardoor de waarde van de informatieve inhoud ervan wordt aangetast, stelt de verwijzende rechter het Hof de vraag of er rekening dient te worden gehouden met elke mogelijke

informatieve waarde, of slechts met de waarde die aan de hand van de beoogde bestemming van de betreffende verzameling en het daaruit voortvloeiende typische gedrag van de gebruiker.

In lijn met het standpunt dat de Belgische regering verdedigde, oordeelde het Hof in algemene zin dat de gegevens die uit de topografische kaarten van het Land Beieren zijn gelicht binnen de werkingsfeer van artikel 1, lid 2 van Richtlijn 96/9/EG vallen omdat ze na deze verrichting nog voldoende informatieve waarde hebben om te worden aangemerkt als “zelfstandige elementen” van een “database”. Aangaande de vraag aan de hand van welke criteria moet worden bepaald of een element “zelfstandig” is in de zin van de rechtspraak over databanken oordeelde het Hof, net zoals België, dat rekening dient te worden gehouden met elke mogelijke informatieve waarde omdat de informatieve waarde van een zelfstandig element dat uit een verzameling is gelicht, moet worden beoordeeld in het licht van de informatieve waarde voor welke derde dan ook, en niet in het licht van een typische gebruiker van de betreffende verzameling.

Arrest van het Hof van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13 (België, Hof van beroep te Brussel)

Overeenkomstig artikel 5, lid 2, sub a) en b) van Richtlijn 2001/29/EG betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (hierna: “Richtlijn 2001/29/EG”) kunnen de lidstaten beperkingen of restricties op het reproductierecht stellen op voorwaarde dat de rechthebbenden een “billijke vergoeding” ontvangen. De Belgische wetgeving ter omzetting van deze bepaling voorziet in een “beperking voor reprografie”, waardoor de auteur niet kan verbieden dat zijn werken op een grafische drager worden vastgelegd, tegen de toekenning aan hem van een “vergoeding” op basis van het aantal reproducties. Reprobel is een beheersvennootschap die belast is met de inning en de verdeling van de vergoedingen die de billijke compensatie vormen. Op 16 augustus 2004 vordert Reprobel van de maatschappij Hewlett-Packard de betaling van een heffing op de verkoop van printers. Hewlett-Packard weigert die heffing te betalen en heeft Reprobel voor de rechter gedaagd. Het Hof van beroep van Brussel stelt het Hof vier prejudiciële vragen over de uitlegging van de term “billijke vergoeding” zoals vermeld in artikel 5, lid 2, sub a) en b) van Richtlijn 2001/29/EG.

Anders dan de Belgische regering stelde, oordeelt het Hof dat volgens artikel 5, lid 2, sub a) en b) van Richtlijn 2001/29/EG en overeenkomstig de daarin vermelde term “billijke vergoeding” er een onderscheid dient te worden gemaakt naar gelang de reproductie

door een willekeurige gebruiker wordt gemaakt of door een natuurlijke persoon voor privégebruik en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk. De door de rechthebbenden in de eerste situatie geleden schade verschilt normaal gezien van de door de rechthebbenden geleden schade in de tweede situatie.

Bovendien is het Hof van oordeel dat dat artikel zich verzet tegen de Belgische wetgeving ter zake omdat het toelaat dat een deel van de billijke vergoeding die aan de rechthebbenden toekomt aan de uitgevers van de door de auteurs gecreëerde werken wordt toegekend, terwijl er voor de uitgevers geen verplichting bestaat om de auteurs, zelfs maar indirect, aanspraak te laten maken op een deel van de compensatie die hen is ontzegd. Aangezien de billijke vergoeding in beginsel bestemd is ter vergoeding van de schade die de rechthebbenden (hier de auteurs) hebben geleden doordat de werken zonder hun toestemming zijn geproduceerd en aangezien de uitgevers geen houders van het uitsluitende reproductierecht zijn, lijden deze uitgevers geen schade. **Ook in verband met dat punt nam België een standpunt in dat tegengesteld is aan de uitspraak van het Hof.**

Verder oordeelt het Hof, **in tegenstelling tot wat de Belgische regering opperde**, dat de voornoemde bepaling van Richtlijn 2001/29/EG zich verzet tegen de Belgische wetgeving in die zin dat deze een ongedifferentieerd systeem invoert voor de inning van de billijke compensatie, dat ook betrekking heeft op reproducties van bladmuziek en inbreukmakende reproducties die zijn gemaakt uit ongeoorloofde bronnen. De uitsluiting van bladmuziek van de werkingssfeer van artikel 5, lid 2, sub a) van Richtlijn 2001/29/EG strekt er niet enkel toe de draagwijdte van de beperking voor reprografie in te perken, maar heeft ook tot doel een bijzonder stelsel voor dit type beschermd materiaal in te voeren. Inzake de inbreukmakende reproducties oordeelt het Hof dat artikel 5, lid 2, b) van Richtlijn 2001/29/EG helemaal niet voorschrijft dat de houders van het auteursrecht schendingen van hun rechten waarmee het maken van privékopieën gepaard kan gaan, moeten gedogen.

Tenslotte oordeelt het Hof, **in tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische Regering verdedigde**, dat de Belgische wetgeving in strijd is met voormeld artikel aangezien ze een systeem van “billijke compensatie” invoert waarbij twee vormen van vergoeding (forfaitaire vergoeding vooraf en evenredige vergoeding achteraf) worden gecombineerd en aangezien de forfaitaire vergoeding, die op voorhand wordt betaald, uitsluitend wordt berekend op basis van de snelheid waarmee het betrokken toestel de reproducties kan maken, en de evenredige vergoeding die achteraf wordt geïnd varieert naargelang de vergoedingsplichtige al dan niet aan de inning van deze vergoeding heeft meegewerkt en/of het gecombineerde systeem van die vergoedingen, in zijn geheel beschouwd, geen

mechanismen, met name geen terugbetalingsmechanismen, omvat die de complementaire toepassing van het criterium van de daadwerkelijke schade en het criterium van de forfaitair vastgestelde schade ten aanzien van de verschillende categorieën van gebruikers mogelijk maken.

- **Gegevensbescherming**

[Arrest van het Hof van 6 oktober 2015, Schrems, C-362/14 \(Ierland\)](#)

De heer Schrems, Oostenrijks staatsburger, is een gebruiker van het sociaal netwerk Facebook. Na de onthullingen van de heer Snowden over de activiteiten van het *US National Security Agency* in het kader van een grootschalig surveillanceprogramma genaamd PRISM, daagde de heer Schrems de Ierse autoriteit voor gegevensbescherming (*Data Protection Commissioner*) voor de rechter - gelet op het feit dat de Europese dochteronderneming van Facebook in Ierland gevestigd is - en kwam hij op tegen een inbreuk op zijn grondrechten in verband met de verwerking van zijn persoonsgegevens. De autoriteit oordeelde dat ze gebonden was door de constatering dat de Verenigde Staten een passend beschermingsniveau hanteren, constatering die de Europese Commissie heeft gedaan in Beschikking 200/520 van 26 juli 2000 (hierna: "Veiligehavenbeschikking"). Bijgevolg verwierp zij de klacht van de heer Schrems. Gelet op deze zaak stelde het High Court of Ireland, waarbij de heer Schrems beroep had ingesteld, twee prejudiciële vragen aan het Hof om de omvang te bepalen van de bevoegdheden van de onafhankelijke nationale toezichthoudende autoriteit, *in casu* de *Data Protection Commissioner*.

In antwoord op deze vragen herinnert het Hof eraan dat de Europese Commissie door middel van een beschikking kan verklaren dat een derde land een passend beschermingsniveau voor de persoonsgegevens waarborgt. Een dergelijke beschikking kan evenwel niet tot gevolg hebben dat een privépersoon het recht wordt ontzegd zich te wenden tot de nationale toezichthoudende autoriteiten die op hun beurt, als hun conclusies overeenkomen met de argumenten van de betrokkene, zich moeten kunnen wenden tot de nationale rechters, **zoals ook de Belgische regering had geopperd.**

Bovendien is het Hof van oordeel, rekening houdend met de inhoud van de antwoorden op de vragen, dat de verwijzende rechter eveneens vraagt dat het Hof een uitspraak doet over de geldigheid van Veiligehavenbeschikking. In verband met dit punt verduidelijkt het Hof dat het rechtsstelsel van de in de Veiligehavenbeschikking bedoelde derde staat een bescherming van de persoonsgegevens moet waarborgen, bescherming waarin artikel 8, lid 1 van het Handvest voorziet. Aangezien deze bescherming kan evolueren, moet de Europese Commissie geregeld nagaan of de bescherming nog steeds feitelijk en rechtens passend is, hetgeen zij *in*

fine niet heeft gedaan, wat in strijd is met artikel 1 van de Veiligheidsbeschikking. Betreffende artikel 3 van deze Beschikking stelt het Hof vast dat het de nationale toezichthoudende autoriteiten belet hun bevoegdheden uit te oefenen in een geval zoals dat van de heer Schrems, hetgeen duidelijk buiten de bevoegdheden van de Europese Commissie valt. Gelet op wat voorafgaat en op het feit dat de artikelen 2 en 4 van de Veiligheidsbeschikking niet op zichzelf kunnen staan, verklaart het Hof deze Beschikking ongeldig.

- Volksgezondheid

[Arrest van het Hof van 10 september 2015, Fédération des entreprises du commerce et de la distribution \(FCD\) en Fédération des magasins de bricolage et de l'aménagement de la maison \(FMB\), C-106/14 \(Frankrijk\)](#)

In deze zaak werd het Hof gevraagd om Verordening 1907/2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (hierna: “de REACH-Verordening”) uit te leggen. Meer specifiek diende het Hof zich uit te spreken over de vraag of, indien een ‘voorwerp’ in de zin van de REACH-Verordening is samengesteld uit meerdere elementen die zelf beantwoorden aan de definitie van ‘voorwerp’ in de zin van die Verordening, de mededelings- en informatieverplichtingen van de artikelen 7, lid 2 en 33 van die Verordening enkel gelden ten aanzien van het samengestelde voorwerp of ten aanzien van elk element ervan dat aan de definitie van ‘voorwerp’ beantwoordt.

Om te beginnen onderzoekt het Hof het begrip ‘voorwerp’ uit artikel 3, punt 3 van de REACH-Verordening. In die bepaling wordt een voorwerp gedefinieerd als “*een object waaraan tijdens de productie een speciale vorm, oppervlak of patroon wordt gegeven waardoor zijn functie in hogere mate wordt bepaald dan door de chemische samenstelling*”. De kwalificatie van een object als voorwerp is volgens het Hof afhankelijk van drie elementen. Ten eerste moet het object in productie zijn geweest. Ten tweede moet die productie het object een speciale vorm, oppervlak of product geven, met uitsluiting van andere, met name fysieke of chemische kenmerken. Ten derde moet de vorm, het oppervlak of patroon dat tijdens de productie is gegeven de functie van het betrokken object in hogere mate bepalen dan de chemische samenstelling ervan. De vraag is nu hoe een zogenaamd “complex” voorwerp dient te worden gekwalificeerd.

Het Hof stelt vast dat de REACH-Verordening geen specifieke bepaling bevat ter regeling van het geval van een complex product dat uit meerdere voorwerpen bestaat. Daarom moet er volgens het Hof geen onderscheid worden gemaakt tussen de situatie waarin

voorwerpen onderdeel zijn van een complex product en de situatie waarin deze voorwerpen zelfstandig voorkomen. Bovendien bepaalt artikel 2, lid 2 van de REACH-Verordening dat afvalstoffen geen stof, mengsel of voorwerp zijn in de zin van de Verordening. De kwalificatie voorwerp blijft dus van toepassing op ieder object dat aan de criteria van artikel 3, punt 3 van de REACH-Verordening voldoet en wordt opgenomen in de samenstelling van een complex product, tenzij dit object naar aanleiding van het vervaardigingsproces een afvalstof wordt.

Daarna gaat het Hof dieper in op de mededelingsplicht van artikel 7, lid 2 van de REACH-Verordening, die geldt voor producenten en importeurs van voorwerpen. Een producent is volgens het Hof een natuurlijke of rechtspersoon die zelf de productie of de assemblage van een voorwerp op het grondgebied van de Unie verzorgt. Er is dus geen mededelingsplicht indien een producent een voorwerp dat door een derde is vervaardigd, gebruikt als productiemiddel. Die letterlijke interpretatie volgt uit de doelstelling die door de mededelingsverplichting wordt nagestreefd, met name het Europees Agentschap voor chemische stoffen (hierna: “ECHA”) informeren over bepaalde zeer zorgwekkende stoffen die niet zijn geregistreerd. Daaruit volgt dan weer dat het aan de producent is om vast te stellen of een zeer zorgwekkende stof in een concentratie van meer dan 0,1% gewichtsprocent aanwezig is in een door hem geproduceerd voorwerp.

Volgens het Hof kunnen dezelfde overwegingen *mutatis mutandis* worden toegepast op de mededelingsverplichting die krachtens artikel 7, lid 2 van de Verordening rust op importeurs. Een importeur van een uit meerdere voorwerpen samengesteld product dient voor ieder voorwerp vast te stellen of in dit voorwerp een zeer zorgwekkende stof in een concentratie van meer dan 0,1% gewichtsprocent aanwezig is. Een andersluidende uitlegging zou er volgens het Hof toe kunnen leiden dat het ECHA niet wordt geïnformeerd over zeer zorgwekkende stoffen die op de interne markt worden gebracht. Een dergelijke situatie is niet in overeenstemming met de doelstelling van de REACH-Verordening, met name het waarborgen van een hoog beschermingsniveau van de mens en het milieu.

Ten slotte behandelt het Hof de informatieverplichting uit artikel 33 van de REACH-Verordening. Die verplichting is van toepassing op iedere persoon uit de toeleveringsketen, zodra die een voorwerp aan een derde beschikbaar stelt. Het doel van artikel 33 is om elke deelnemer in de toeleveringsketen in staat te stellen de nodige beheersmaatregelen te nemen om veilig gebruik te kunnen maken van de voorwerpen. Het Hof concludeert dan ook dat de effectiviteit van de informatieverplichting vereist dat de opname van een voorwerp als productiemiddel in een complex product de overdracht van de informatieplicht aan iedere deelnemer van de toeleveringsketen niet mag onderbreken. Een dergelijk systeem is volgens

het Hof tevens verenigbaar met het evenredigheidsbeginsel, aangezien de leverancier slechts de aan hem bekende informatie om een veilig gebruik van het voorwerp mogelijk te maken, ten minste de naam van de stof, moet verschaffen. Die vereiste is zo minimaal dat het niet kan worden beschouwd als een overmatige last.

De Belgische regering heeft een gelijkaardige beantwoording van de prejudiciële vraag aan het Hof voorgesteld.

- Sociale zekerheid

[Arrest van het Hof van 4 februari 2015, Melchior, C-647/13 \(België, Hof van beroep te Brussel\)](#)

Het Hof kon zich in deze zaak niet vinden in de Belgische werkloosheidsreglementering. Enerzijds omdat België voor het recht op werkloosheidsuitkeringen de arbeid die werd vervuld als arbeidscontractant bij een EU-instelling niet in aanmerking nam. Anderzijds omdat het de werkloosheidsdagen waarvoor een werkloosheidsuitkering werd toegekend op grond van de Regeling die van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Gemeenschappen (hierna: “de RAP”) niet gelijkstelde met arbeidsdagen, terwijl werkloosheidsdagen waarvoor door België een uitkering werd toegekend, wel werden gelijkgesteld. Deze regeling kon werknemers ontmoedigen om bij een EU-instelling aan de slag te gaan. Volgens het Hof respecteerde België noch de RAP, noch het beginsel van loyale samenwerking.

België had zich nochtans verdedigd door te stellen dat de Belgische werkloosheidsverzekering is gebaseerd op het solidariteitsprincipe. Er moeten, met andere woorden, vooraf bijdragen worden betaald.

[Arrest van het Hof van 12 februari 2015, Bouman, C-114/13 \(België, Arbeidshof te Antwerpen\)](#)

Mevrouw Bouman had in Nederland premies betaald om een Nederlands ouderdomspensioen op te bouwen. Vier jaar voor het bereiken van de pensioenleeftijd besluit ze deze premies niet langer te betalen. Toen zij de pensioenleeftijd bereikte en de Nederlandse autoriteiten vervolgens te kennen gaven dat ze het Nederlandse ouderdomspensioen in mindering gingen brengen op het Belgische overlevingspensioen, tekende mevrouw Bouman hiertegen beroep aan. Lidstaten die bij samenloop van ouderdomspensioenen

overgaan tot een vermindering van het nationale ouderdomspensioen mogen immers op grond van artikel 46 bis, lid 3, c) van Verordening 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, geen rekening houden met de uitkeringen die worden toegekend op basis van een “vrijwillige voortgezette verzekering”. De vraag stelde zich dan ook of er *in casu* sprake was van een “vrijwillige voortgezette verzekering”.

Het Hof verduidelijkte dat deze bepaling ruim moet worden uitgelegd, aangezien die wil vermijden dat een werkende door de nationale anticumulbepalingen het voordeel verliest van verzekeringstijdvakken die hij vrijwillig heeft vervuld in een andere lidstaat. **De visie van België** dat de automatische aansluiting van mevrouw Bouman en de uitsluiting op verzoek, erop wijzen dat er geen sprake kan zijn van een vrijwillige voortgezette verzekering, **werd door het Hof niet ondersteund**. Volgens het Hof kan de vrijwilligheid immers voortvloeien uit het feit dat ofwel moet verzocht worden om bij het stelsel aan te sluiten, ofwel moet worden verzocht om van de aansluiting te worden ontheven. Volgens het Hof valt onder het begrip “vrijwillige voortgezette verzekering” dan ook *“het deel van de uitkering dat berust op het tijdvak waarin de belanghebbende in beginsel het recht had van aansluiting te worden ontheven, maar van dat recht geen gebruik heeft gemaakt”*.

[Beschikking van het Hof van 11 juni 2015, Bogdan Chain, C-189/14 \(Cyprus\)](#)

Deze zaak had betrekking op de toepasselijke socialezekerheidswetgeving in het kader van opeenvolgende kortlopende werkopdrachten. Op 18 mei 2015 liet de verwijzende rechter echter weten dat dat hij zijn verzoek om een prejudiciële beslissing introk. De zaak werd vervolgens bij beschikking doorgehaald in het register van het Hof.

- **Telecommunicatie**

[Arrest van het Hof van 29 januari 2015, Base Company NV en Mobistar NV, C-1/14 \(België, Grondwettelijk Hof\)](#)

In deze zaak dient het Hof zich uit te spreken over de vraag of de bijzondere tarieven en de financieringsregeling, respectievelijk voorzien in de artikelen 9 en 13, lid 1, onder b) van Richtlijn 2002/22/EG inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en -diensten (hierna: “Universeledienstrichtlijn”), van toepassing zijn op mobiele communicatiediensten en/of internetabonnementsdiensten.

Om te beginnen herinnert het Hof eraan dat het doel van de Universeledienstrichtlijn is om een minimumpakket van diensten van gespecificeerde kwaliteit vast te leggen waartoe alle eindgebruikers toegang hebben tegen een in het licht van specifieke nationale omstandigheden betaalbare prijs en zonder concurrentievervalsing te veroorzaken. Daarom kunnen de lidstaten volgens artikel 9, leden 1 en 2 van die Richtlijn verlangen dat de ondernemingen die zijn aangewezen om de universele dienst te leveren, tariefopties of -pakketten aanbieden die afwijken van die welke onder de gebruikelijke commerciële voorwaarden worden verstrekt. Daarnaast kunnen de lidstaten blijkens artikel 9, lid 3 van de Richtlijn voorzien in waarborgen die consumenten met een laag inkomen of bijzondere sociale behoeften bijstaan. Tot slot bepaalt artikel 13, lid 1, onder b) van de Richtlijn dat de lidstaten op verzoek van één van de ondernemingen aan wie een onredelijke last werd opgelegd om voornoemde diensten te verstrekken, kunnen besluiten de nettokosten van die verplichtingen te verdelen onder de aanbieders van elektronische communicatienetwerken of -diensten. Het Hof leidt uit die bepalingen in hun geheel af dat de bijzondere tarieven en de financieringsregeling enkel van toepassing zijn op de universele diensten zoals opgesomd in Hoofdstuk II (met als titel “Universeledienstverplichtingen, met inbegrip van sociale verplichtingen”) van de Universeledienstrichtlijn. **Met die conclusie gaat het Hof in tegen het standpunt van de Belgische regering**, die argumenteerde dat de bijzondere tarieven en de financieringsregeling ook konden gelden voor andere diensten dan die in de Richtlijn opgesomd.

Daarna gaat het Hof na of mobiele communicatiediensten en/of internetabonnementsdiensten onder de in Hoofdstuk II bedoelde universeledienstverplichtingen kunnen vallen. Het Hof merkt op dat zowel artikel 4 als overweging 8 van de Richtlijn de lidstaten expliciet oplegt de aansluiting op een vaste locatie op een openbaar communicatienetwerk te verzekeren. Het Hof oordeelt dat de term ‘op een vaste locatie’ niet samengaat met de term ‘mobiel’. Het Hof concludeert daaruit dat mobiele communicatiediensten en abonnementsdiensten voor mobiel

internet per definitie zijn uitgesloten van het minimumpakket van universele diensten. Internetabonnementsdiensten kunnen daarentegen wel onder het pakket van universele diensten vallen, op voorwaarde dat de levering ervan een internetaansluiting op een vaste locatie vereist. **Hiermee volgt het Hof gedeeltelijk de argumentatie van de Belgische regering**, die argumenteerde dat alle mobiele communicatiediensten en/of internetabonnementsdiensten onder de universeledienstverplichtingen konden vallen.

Ten slotte onderzoekt het Hof of de lidstaten bepaalde diensten kunnen toevoegen aan het minimumpakket van universele diensten waarop de bijzondere tarieven en het solidariteitsmechanisme van toepassing zijn. Het Hof stelt dat de lidstaten op grond van artikel 32 van de Universeledienstrichtlijn aanvullende verplichte diensten, zoals mobiele communicatiediensten en abonnementsdiensten voor mobiel internet, kunnen invoeren. Het Hof voegt daar echter aan toe dat de lidstaten daarbij geen regeling ter financiering van deze diensten door specifieke ondernemingen mogen opleggen. Uit overweging 25 van de Richtlijn volgt immers dat de lidstaten aan de marktpartijen geen financiële bijdragen mogen opleggen voor maatregelen die geen deel uitmaken van de universeledienstverplichtingen.

[Arrest van het Hof van 11 februari 2015, bpost, C-340/13 \(België, Hof van beroep te Brussel\)](#)

Bpost, een aanbieder van de universeledienst in de postsector (UPS) in België, hanteert twee soorten prijskortingen: “operationele kortingen” die worden toegekend wanneer de klant de post voorbereidt vóór die door bpost wordt afgehandeld en “kwantumkortingen” die worden berekend op basis van de inkomsten die een klant voor bpost genereert gedurende een referentieperiode. Vóór 2010 konden tussenpersonen (ondernemingen die de post van verschillende afzenders samenvoegen) het volume van de zendingen die zij verhandelden optellen om hogere kwantumkortingen te krijgen. Sinds 2010 berekent bpost de kwantumkortingen op basis van het zendvolume van elke afzonderlijke afzender. De nationale regulerende autoriteit (hierna: “BIPT”) oordeelt dat de nieuwe berekeningsmethode onverenigbaar is met het non-discriminatiebeginsel van het vijfde streepje van artikel 12 van Richtlijn 96/67/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de ontwikkeling van de interne markt voor postdiensten in de gemeenschap en de verbetering van de kwaliteit van de dienst (hierna: “Richtlijn 96/67/EG”). Volgens BIPT bestaat er een verschil in behandeling tussen tussenpersonen en individuele afzenders wanneer, voor een bepaald postvolume, een individuele afzender recht heeft op een hogere kwantumkorting dan een tussenpersoon. De Belgische aangezochte rechter vraagt derhalve aan het Hof of het beginsel van de non-discriminatie inzake posttarieven, zoals bepaald in artikel 12 van Richtlijn 96/67/EG, zich

verzet tegen het stelsel dat door bpost wordt gehanteerd en vraagt aan het Hof toelichting bij de werkingssfeer van de zaak *Deutsche Post* (C-287/06), waarin het Hof heeft geoordeeld dat wanneer een UPS operationele kortingen aan een individuele afzender toekent, ook tussenpersonen onder dezelfde voorwaarden dergelijke kortingen moeten genieten.

Het Hof stelt vast dat de nieuwe berekeningsmethode tot een verschil in behandeling van afzenders en tussenpersonen leidt. Toch is het de bedoeling van de kwantumkortingen dat de vraag groter wordt doordat de afzenders worden aangemoedigd meer verzendingen aan bpost toe te vertrouwen. Behalve in de beperkte mate waarin deze tussenpersonen zelf afzender zijn, draagt hun activiteit op zich bijgevolg niet bij tot de toename van het aan bpost toevertrouwde postvolume. Derhalve bevinden ze zich niet in een situatie die vergelijkbaar is met de situatie van de afzenders. De toepassing van de regeling die vóór 2010 van kracht was, zou deze doelstelling zelfs in gevaar brengen. **Anders dan de Belgische regering aanvoert**, is het arrest *Deutsche Post* niet op onderhavig hoofdgeding van toepassing omdat er geen sprake is van kwantumkortingen maar wel van operationele kortingen die, wanneer ze aan de tussenpersonen worden toegekend, geen bedreiging vormen voor de financiële stabiliteit van Deutsche Post. **Anders dan de Belgische regering stelt**, oordeelt het Hof dat het non-discriminatiebeginsel voor tarieven niet strijdig is met een stelsel van kwantumkortingen zoals dat in het hoofdgeding.

[Arrest van het Hof van 8 juli 2015, Base Company, C-346/13 \(België, Hof van beroep te Bergen\)](#)

Deze zaak is één van de vele geschillen omtrent de belastingen die een aantal Belgische entiteiten opleggen aan mobiele telefonieoperatoren op grond van hun grondwettelijke fiscale autonomie. Het Hof van beroep van Bergen wenste van het Hof te vernemen of artikel 13 van Richtlijn 2002/20/EG betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten (hierna: “Machtigingsrichtlijn”), betreffende de vergoedingen voor gebruiksrechten en rechten om faciliteiten te installeren, zich verzet tegen een belasting die wordt opgelegd aan de eigenaar van structuren zoals zendpylonen en -masten die verankerd zijn op een specifiek daartoe bestemde locatie en bestemd zijn om de antennes te dragen die nodig zijn om de goede werking van het mobiele communicatienetwerk te verzekeren en die niet op een bestaande constructie konden worden geïnstalleerd.

Ten eerste herinnert het Hof eraan dat de Machtigingsrichtlijn van toepassing is op machtigingen in verband met het aanbieden van elektronische communicatienetwerken en -diensten. De Richtlijn stelt de regels in verband met de procedures voor het verlenen van

Machtigingen vast, evenals de regels met betrekking tot de aard en de omvang van de financiële lasten die lidstaten in verband met die procedures aan de ondernemingen in de sector kunnen opleggen. Het Hof herhaalt dat de lidstaten binnen het toepassingsgebied van de machtigingsrichtlijn geen andere heffingen of vergoedingen kunnen opleggen dan degene waarin de Richtlijn voorziet. Hieruit volgt dat de voorschriften van de Machtigingsrichtlijn slechts van toepassing zijn op een belasting als het belastbare feit verband houdt met de algemene machtigingsprocedure.

Ten tweede wijst het Hof erop dat artikel 13 van de Machtigingsrichtlijn geen betrekking heeft op alle vergoedingen die exploitanten van elektronische communicatienetwerken en -diensten verschuldigd zijn voor de infrastructuur die het aanbieden van die diensten mogelijk maakt. Artikel 13 heeft immers enkel betrekking op de wijzen waarop vergoedingen kunnen worden opgelegd voor de gebruiksrechten voor radiofrequenties of nummers of voor rechten om faciliteiten te installeren op, boven of onder openbare of particuliere eigendommen.

De belasting die in het hoofdgeding aan de orde is, wordt opgelegd aan eigenaars van zendpylonen en -masten die bestemd zijn om de antennes te dragen die nodig zijn om de goede werking van het mobiele telecommunicatienetwerk te verzekeren, met andere woorden de fysieke infrastructuur. Volgens het Hof heeft die belasting echter niet de kenmerken van een vergoeding die aan de aanbieders van elektronische communicatienetwerken en -diensten wordt opgelegd in ruil voor het recht om de faciliteiten te installeren. Daarnaast meent het Hof dat het belastbare feit van de belasting geen verband houdt met de algemene machtigingsprocedure.

Het Hof besluit dan ook dat artikel 13 van de Machtigingsrichtlijn zich niet verzet tegen een belasting zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is. **Het Hof bevestigt dus haar eerdere rechtspraak en gaat mee in de redenering van de Belgische regering.**

[Arrest van het Hof van 26 november 2015, Verein für Konsumenteninformation, C-326/14 \(Oostenrijk\)](#)

In deze zaak diende het Hof zich uit te spreken over de vraag of een wijziging van tarieven voor een dienst vallende onder Richtlijn 2002/22/EG inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en -diensten (hierna: “Universeledienstrichtlijn”) doorgevoerd op basis van een beding voor tariefaanpassing

opgenomen in de algemene verkoopsvoorwaarden van een onderneming die die diensten levert, waarbij dat beding stelt dat die tariefaanpassing afhankelijk is van een objectieve consumentenprijsindex die wordt opgesteld door een publieke instelling, een “wijziging in de voorwaarden” vormt in de zin van artikel 20, lid 2 van de Universeledienstrichtlijn, die de abonnee het recht geeft om zijn contract zonder boete op te zeggen.

Het Hof begint met het overlopen van de doelstellingen van de Universeledienstrichtlijn, met name: het leveren van een minimumaantal diensten aan eindgebruikers tegen een betaalbare prijs; het beschermen van de belangen en rechten van eindgebruikers en het verzekeren van transparantie van de tarieven voor consumenten. Daarna herinnert het Hof er echter aan dat ondernemingen die elektronischecommunicatiediensten verstrekken een rechtmatig belang kunnen hebben om hun prijzen en tarieven te wijzigen. In deze zaak blijkt het litigieuze beding in de algemene voorwaarden te voorzien in een tariefaanpassing op basis van een objectieve consumentenprijsindex die wordt opgesteld door een publieke instelling. Aangezien die tariefaanpassing is gebaseerd op een heldere, nauwkeurige en voor het publiek toegankelijke indexeringsmethode, volgt hieruit volgens het Hof dat de aldus contractueel vastgelegde tariefaanpassing de eindgebruikers niet in een contractuele situatie kan brengen die verschilt van die welke voortvloeit uit het contract dat inhoudelijk is bepaald door de algemene voorwaarden met daarin het betrokken beding. Een dergelijk doorgevoerde tariefwijziging kan bijgevolg niet worden aangemerkt als een wijziging in de contractuele voorwaarden in de zin van artikel 20, lid 2 van de Universeledienstrichtlijn. Het Hof besluit dan ook dat de eindgebruiker op grond van de Richtlijn geen recht heeft om zijn contract zonder boete op te zeggen. **Het Hof gaat hiermee in tegen het Belgische standpunt.**

[Arrest van het Hof van 17 december 2015, C-517/13, Proximus, \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Namen\)](#)

In een geding tussen Proximus NV en de provincie Namen met betrekking tot een belasting op zendmasten van het mobiele telefonienetwerk die op het grondgebied van de provincie zijn geplaatst, besloot de nationale rechter een vraag aan het Hof te stellen over de interpretatie van de Richtlijn 2002/20/EG betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten (Machtigingsrichtlijn). Hij wenste met name te vernemen of de artikelen 6 en 13 van die Richtlijn een belasting verbieden die wordt opgelegd aan natuurlijke of rechtspersonen die een zendmast en/of zend- en ontvangsteenheid van het mobiele telefonienetwerk exploiteren.

Het Hof herinnert eraan dat lidstaten in situaties die binnen het toepassingsgebied van de Machtigingsrichtlijn vallen geen andere heffingen of vergoedingen voor het aanbieden van elektronische communicatienetwerken en -diensten mogen opleggen dan degene waarin die Richtlijn voorziet. De Machtigingsrichtlijn is namelijk enkel van toepassing op een belasting indien het belastbare feit verband houdt met de algemene machtigingsprocedure. De in het hoofdgeding aan de orde zijnde belasting wordt geheven ongeacht of de exploitant houder is van een op grond van de Machtigingsrichtlijn verleende vergunning. Bijgevolg houdt die belasting volgens het Hof geen verband met de algemene machtigingsprocedure. Bovendien verwijzen volgens het Hof de termen “faciliteiten” en “installeren” in artikel 13 van de Machtigingsrichtlijn respectievelijk naar de fysieke infrastructuur die het aanbieden van elektronische communicatienetwerken en -diensten mogelijk maakt en naar de fysieke plaatsing ervan op openbare of particuliere eigendommen. De belasting in kwestie wordt weliswaar opgelegd aan alle natuurlijke of rechtspersonen die een fysieke infrastructuur exploiteren, maar die belasting vormt geen vergoeding die aan de aanbieders van elektronische communicatienetwerken en -diensten wordt opgelegd in ruil voor het recht om faciliteiten te installeren. Het Hof concludeert dan ook dat de Machtigingsrichtlijn een belasting zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is niet in de weg staat. **Hiermee volgt het Hof volledig het standpunt van de Belgische regering.**

- Vervoer

[Arrest van het Hof van 15 januari 2013, Air Berlin, C-573/13 \(Duitsland\)](#)

Het Hof diende zich in deze zaak uit te spreken over de interpretatie van artikel 23, lid 1, tweede volzin van Verordening (EG) nr. 1008/2008 inzake gemeenschappelijke regels voor de exploitatie van Luchtdiensten in de Gemeenschap (hierna: “Verordening 1008/2008”). Die bepaling stelt dat de definitieve prijs van de voor het publiek beschikbare passagiers- en luchttarieven steeds wordt bekendgemaakt en alle geldende passagiers- of luchttarieven en alle toepasselijke belastingen en heffingen, toeslagen en vergoedingen die op het tijdstip van de publicatie onvermijdbaar en voorzienbaar zijn, omvat. Met betrekking tot elektronische boekingsystemen verzocht de verwijzende rechter het Hof twee onduidelijkheden te verhelderen, met name: het juiste tijdstip waarop de definitieve prijs van de luchtdiensten in de loop van de boekingsprocedure moet worden vermeld en de wijze waarop dat dient te gebeuren.

Met betrekking tot het juiste tijdstip waarop de definitieve prijs moet worden vermeld meent het Hof dat letterlijk uit artikel 23, lid 1, tweede volzin van Verordening 1008/2008 kan worden afgeleid dat de te betalen definitieve prijs “steeds” moet worden vermeld, zonder dat

er een onderscheid moet worden gemaakt tussen het tijdstip waarop die prijs voor het eerst wordt weergegeven, waarop de klant een bepaalde vlucht kiest of waarop de overeenkomst definitief wordt gesloten. Dat impliceert dat de te betalen definitieve prijs bij elke vermelding van de prijzen wordt aangegeven, ook reeds bij de eerste vermelding van die prijzen. Het Hof meent dat die uitlegging tevens wordt bevestigd door een systematische lezing van art 23, lid 1, tweede volzin van die Verordening en door de opzet van die bepaling. **De Belgische regering had hetzelfde betoogd.**

In verband met de wijze waarop de definitieve prijs moet worden vermeld, is het Hof van oordeel dat die prijs niet alleen voor de door de klant gekozen luchtdienst dient te worden vermeld, maar ook voor elke luchtdienst waarvan het tarief wordt weergegeven. Het Hof leidt die verplichting af uit de algemene opzet van artikel 23, lid 1, tweede volzin van de Verordening, met name dat klanten daadwerkelijk de tarieven moeten kunnen vergelijken, opdat de prijstransparantie van de luchtdiensten wordt gewaarborgd en de gebruiker van die diensten wordt beschermd. **De Belgische regering heeft dezelfde interpretatie verdedigd.**

✓ **Beroepen wegens niet-nakoming**

[Arrest van het Hof van 5 februari 2015, Commissie/België, C-317/14](#)

Op 5 februari 2015 werd België door het Hof veroordeeld omdat in de Belgische wetgeving is terug te vinden dat het taalbewijs dat voor sommige betrekkingen bij een lokale overheidsdienst wordt gevraagd, enkel aan de hand van een bewijs bij Selor kan worden aangetoond. Hierdoor worden EU-onderdanen immers belemmerd in hun recht op vrij verkeer. Een dergelijke belemmering kan echter gerechtvaardigd zijn voor de werknemers die met het publiek en de plaatselijke autoriteiten moeten kunnen communiceren, op voorwaarde dat de belemmering proportioneel is. Dat is volgens het Hof niet het geval. Een lidstaat moet immers rekening houden *“met het kennisniveau waarover iemand op basis van een in een andere lidstaat behaald diploma kan worden verondersteld te beschikken”*.

[Beschikking tot doorhaling van het Hof van 29 april 2015, Commissie/België, C-302/14](#)

Op 24 juni 2014 stelde de Europese Commissie een beroep wegens niet-nakoming in tegen België. De Europese Commissie was van oordeel dat België zijn verplichtingen niet is nagekomen met betrekking tot artikel 28, lid 1 van Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen (hierna: “Richtlijn 2010/31/EU”). Volgens de Europese Commissie heeft België nagelaten voor bepaalde delen van zijn grondgebied de omzettingsbepalingen voor de definities van artikel 2, punten 2, 7 en 9 en de eisen van de artikelen 8, lid 1, 9, lid 1, 11, lid 2 tot en met 5, en 18 alsook bijlage II van de Richtlijn vast te stellen. De Commissie was althans van oordeel dat België haar deze bepalingen niet had meegedeeld. Krachtens artikel 260, lid 3 VWEU wenste de Europese Commissie derhalve dat België zou worden veroordeeld tot een dwangsom van 42 178,50 euro per dag, met ingang van de datum van het arrest.

België was van oordeel dat het beroep van de Europese Commissie niet-ontvankelijk moest worden verklaard wegens de wijziging van het voorwerp van het beroep, de schending van de beginselen van gewettigd vertrouwen, rechtszekerheid en loyale samenwerking en wegens een misbruik van procedure. Op 26 maart 2015 heeft de Europese Commissie, overwegende dat België Richtlijn 2010/31/EU thans integraal had omgezet, het Hof meegedeeld dat zij haar beroep wegens niet-nakoming zou intrekken en werd de zaak doorgehaald in het register.

Arrest van het Hof van 29 oktober 2015, Commissie/België, C-589/14

In deze zaak verweet de Europese Commissie België dat het ambtshalve enkel een vrijstelling van roerende voorheffing op de rente op niet in effecten belichaamde vorderingen verleent aan investeringsmaatschappijen die op zijn grondgebied zijn gevestigd, wat een schending zou inhouden van artikel 63 VWEU en van artikel 40 van de EER-Overeenkomst. Daarnaast was de Europese Commissie van oordeel dat België in strijd met de artikelen 56 en 63 VWEU en met de artikelen 36 en 40 van de EER-Overeenkomst handelt door vrijstelling van roerende voorheffing te verlenen op de rente op in Belgische effecten belichaamde vorderingen wanneer die effecten in bewaring zijn gegeven of zijn ingeschreven op een rekening bij een in België gevestigde financiële instelling. Deze vrijstelling geldt niet voor effecten die in bewaring zijn gegeven of zijn ingeschreven op een rekening bij een financiële instelling die is gevestigd in een andere lidstaat of in een derde staat die partij is bij de EER-Overeenkomst.

In zijn arrest verwerpt het Hof de eerste grief door erop te wijzen dat de Europese Commissie het ermee eens is dat het ook mogelijk was een vrijstelling van roerende voorheffing te verlenen aan niet in België gevestigde vennootschappen, wat in tegenspraak is met het betreffende verwijt. Na bevestiging door de Belgische regering van de in de tweede grief bedoelde situatie heeft het Hof geoordeeld dat de **betreffende Belgische wetgeving wel degelijk een beperking van het vrij verrichten van diensten inhoudt die krachtens artikel 56 VWEU en artikel 36 van de EER-Overeenkomst verboden is.**

✓ Beroepen tot nietigverklaring

Arrest van het Hof van 25 maart 2015, België/Commissie, T-538/11

In het kader van de bestrijding van de epidemie van boviene spongiforme encefalopathie (hierna: “BSE”) besliste de Belgische overheid om met ingang van 1 januari 2001 de verplichte BSE-tests te financieren. De Europese Commissie had twijfels over de verenigbaarheid van deze financiering met de Europese regelgeving inzake staatssteun en besloot in november 2008 de formele onderzoeksprocedure in te leiden in verband met de financiering door België van de tests ter opsporing van alle overdraagbare spongiforme encefalopathieën (hierna: “TSE’s”) die in de periode van 1 januari 2001 tot 31 december 2005 werden uitgevoerd.

Deze procedure heeft geleid tot Besluit 2011/678 van de Europese Commissie van 27 juli 2011. In dit Besluit stelt de Europese Commissie vast dat de verplichte opsporingstests die hetzij rechtstreeks en integraal door de Schatkist werden gefinancierd en later door het Belgisch Interventie- en Restitutiebureau (BIRB), hetzij door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV), door middel van belastingen of heffingen, een vorm van staatssteun is die onverenigbaar is met de interne markt.

België betwistte het standpunt van de Europese Commissie en heeft het Gerecht verzocht dit Besluit nietig te verklaren wegens schending van artikel 107, lid 1 VWEU omdat de Europese Commissie de financiering van de verplichte BSE-tests als staatssteun zou hebben aangemerkt en daarmee blijk zou hebben gegeven van een onjuiste rechtsopvatting. België stelde in het bijzonder dat de maatregel in kwestie niet als selectief kan worden beschouwd.

In zijn arrest heeft het Gerecht de door België aangevoerde argumenten niet overgenomen. Het Gerecht heeft het beroep in zijn geheel verworpen.

Beschikking van het Gerecht van 27 oktober 2015, België/Commissie, T-721/14

Op 13 oktober 2014 stelde België een beroep tot nietigverklaring in tegen Aanbeveling 2014/478 van de Europese Commissie betreffende beginselen ter bescherming van consumenten en gebruikers van onlinegokdiensten en ter voorkoming van onlinegokken door minderjarigen.

De Europese Commissie wierp hiertegen een exceptie van niet-ontvankelijkheid op, omdat de bestreden Aanbeveling volgens haar geen voor beroep vatbare handeling is. Nochtans

had België onder meer verdedigd dat deze Aanbeveling negatieve rechtsgevolgen teweegbrengt, aangezien zij een aantal fundamentele beginselen van recht van de EU schendt. Daarenboven kan uit de tekst de intentie worden afgeleid om de kansspelen te harmoniseren, waardoor de Aanbeveling in feite een verholen richtlijn vormt. Ten slotte had België ook gewezen op de indirecte rechtgevolgen die de Aanbeveling met zich meebrengt aangezien de lidstaten de Aanbeveling moeten naleven en de nationale rechtsinstanties ermee rekening moeten houden.

Het Gerecht volgde de Europese Commissie en verklaarde het door België ingestelde beroep onontvankelijk. Het Gerecht stelde vast dat de Aanbeveling voornamelijk in niet-dwingende bewoordingen is opgesteld, ook al zijn er bepaalde taalversies (waaronder de Nederlandse) gedeeltelijk dwingender geformuleerd. Ook uit de inhoud van de Aanbeveling kan volgens het Gerecht niet worden afgeleid dat er bindende rechtsgevolgen worden beoogd. Er is namelijk uitdrukkelijk terug te vinden dat zij geen afbreuk doet aan het recht van de lidstaten om de gokdiensten te regulariseren. De Aanbeveling kan dan ook niet worden gelezen als een verdoken vorm van harmonisatie. Daarenboven worden de lidstaten volgens het Gerecht niet uitdrukkelijk verplicht om de Aanbeveling toe te passen. Het feit dat de Aanbeveling zeer gedetailleerd werd opgesteld, doet hieraan geen afbreuk.

[Arrest van het Gerecht van 10 december 2015, België/Commissie, T-563/13](#)

In 2001 heeft België coöperatie G. erkend als producentenorganisatie in de sector groenten en fruit. G. had 4 leden (Gr., G.F., G.D. en N.). Het ging om subcoöperaties die het aanbod en de lokale vraag op elkaar moesten afstemmen naargelang van de locatie en hun specialisatie in bepaalde categorieën van groenten en fruit. Na om financiering te hebben verzocht in het kader van het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) ontving G. meer dan 4 miljoen euro in de periode van 1 april 2008 tot 1 april 2010. Ingevolge een controle die op 28 januari 2010 werd uitgevoerd en na intensieve besprekingen met de Belgische autoriteiten heeft de Europese Commissie een beschikking goedgekeurd om de aan G. toegekende bedragen aan de door België gedeclareerde uitgaven te onttrekken.

Bij een op 24 oktober 2013 ter griffie neergelegd verzoekschrift heeft België een beroep tot nietigverklaring tegen deze beschikking ingesteld en betwist het vooral de conclusie van de Europese Commissie dat G. niet langer voldeed aan de door het Unierecht gestelde voorwaarden voor de erkenning van producentenorganisaties ingevolge de uitbesteding van een aantal activiteiten ervan aan de subcoöperaties, waarbij het stelt dat de Europese Commissie beoordelingsfouten heeft gemaakt. Daarnaast voerde België een schending van de

motiveringsplicht en van het beginsel van de rechtszekerheid aan. Tot slot betoogde België dat de Europese Commissie inbreuk had gemaakt op artikel 31, lid 2 van Verordening (EG) nr. 1290/2005 van de Raad van 21 juni 2005 inzake de financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid op grond waarvan zij wordt gelast de aan financiering te onttrekken bedragen, met name in het licht van het belang van de geconstateerde niet-naleving, te bepalen en daarbij met name rekening te houden met de aard en de ernst van de inbreuk en met de financiële schade voor de Unie. Voor België hield dit laatste middel ook verband met een schending van het evenredigheidsbeginsel.

In zijn arrest heeft het Gerecht alle middelen tot nietigverklaring die door België werden aangevoerd verworpen, wat derhalve ook geldt voor het beroep in zijn geheel.

✓ Tussenkomen in rechtstreekse beroepen

Arrest van het Hof van 5 maart 2015, Commissie/Frankrijk, C-479/13

In Frankrijk geldt voor de levering van elektronische boeken een verlaagd btw-tarief van 5,5 %. Het begrip “elektronische (of digitale) boeken” waar het in deze zaak om gaat, betreft boeken in elektronische vorm die, onder bezwarende titel, worden geleverd via downloading of streaming van internet en die kunnen worden gelezen op een computer, een smartphone, een e-reader of een ander leesapparaat. De Europese Commissie is van oordeel dat de toepassing van een verlaagd btw-tarief op de levering van elektronische boeken strijdig is met Richtlijn 2006/112/EG betreffende het algemene stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (hierna: “de Btw-Richtlijn”) en verzoekt het Hof deze inbreuk vast te stellen.

Het Hof merkt in de eerste plaats op dat een verlaagd btw-tarief enkel kan worden toegepast op de levering van goederen en diensten zoals vermeld in bijlage III bij de Btw-Richtlijn. In deze bijlage is er met name sprake van de “levering van boeken, op alle fysieke dragers”. Hieruit besluit het Hof dat het verlaagde btw-tarief toepasbaar is op de handeling die bestaat uit de levering van een boek dat zich op een fysieke drager bevindt. Ook al is voor het lezen van een elektronisch boek een fysieke drager nodig (bijvoorbeeld een computer), toch wordt een dergelijke drager niet meegeleverd, waardoor in de werkingssfeer van bijlage III de levering van dergelijke boeken niet wordt vermeld. Bovendien stelt het Hof vast dat de Btw-Richtlijn elke mogelijkheid uitsluit om een verlaagd btw-tarief toe te passen voor “diensten die langs elektronische weg worden verricht”. Volgens het Hof is de levering van elektronische boeken een dergelijke dienst. Het Hof verwerpt het argument dat de levering van elektronische boeken zou kunnen worden aangemerkt als levering van goederen (en niet als een dienst). Bij de levering van elektronische boeken ontbreekt immers de fysieke drager, met behulp waarvan een elektronisch boek kan worden gelezen en die als enige als “lichamelijke zaak” kan worden gekwalificeerd.

Het Hof besluit derhalve dat Frankrijk de verplichtingen krachtens de Btw-Richtlijn niet is nagekomen. **België is in deze procedure tussengekomen ter ondersteuning van Frankrijk.**

Arrest van het Hof van 5 maart 2015, Commissie/Luxemburg, C-502/13

In Luxemburg geldt voor de levering van elektronische boeken een verlaagd btw-tarief van 3 %. Het begrip “elektronische(of digitale) boeken” waar het in deze zaak om gaat, betreft boeken in elektronische vorm die, onder bezwarende titel, worden geleverd via downloading of streaming van internet en die kunnen worden gelezen op een computer, een smartphone, een e-reader of een ander leesapparaat. De Europese Commissie is van oordeel dat de toepassing van een verlaagd btw-tarief op de levering van elektronische boeken strijdig is met de Btw-Richtlijn en verzoekt het Hof deze inbreuk vast te stellen.

Het Hof merkt in de eerste plaats op dat een verlaagd btw-tarief enkel kan worden toegepast op de levering van goederen en diensten zoals vermeld in bijlage III bij de Btw-Richtlijn. In deze bijlage is er met name sprake van de “levering van boeken, op alle fysieke dragers”. Hieruit besluit het Hof dat het verlaagde btw-tarief toepasbaar is op de handeling die bestaat uit de levering van een boek dat zich op een fysieke drager bevindt. Ook al is voor het lezen van een elektronisch boek een fysieke drager nodig (bijvoorbeeld een computer), toch wordt een dergelijke drager niet meegeleverd, waardoor in de werkingssfeer van bijlage III de levering van dergelijke boeken niet wordt vermeld. Bovendien stelt het Hof vast dat de Btw-Richtlijn elke mogelijkheid uitsluit om een verlaagd btw-tarief toe te passen voor “diensten die langs elektronische weg worden verricht”. Volgens het Hof is de levering van elektronische boeken een dergelijke dienst. Het Hof verwerpt het argument dat de levering van elektronische boeken zou kunnen worden aangemerkt als levering van goederen (en niet als een dienst). Bij de levering van elektronische boeken ontbreekt immers de fysieke drager, met behulp waarvan een elektronisch boek kan worden gelezen en die als enige als “lichamelijke zaak” kan worden gekwalificeerd.

Daarnaast verwijt de Europese Commissie Luxemburg dat het een “zeer” verlaagd btw-tarief van 3% toepast, terwijl de Btw-Richtlijn in principe btw-tarieven van minder dan 5 % verbiedt. Het Hof merkt op dat een lidstaat, krachtens de Btw-Richtlijn, btw-tarieven van minder dan 5 % mag toepassen, op voorwaarde dat deze in overeenstemming zijn met de wetgeving van de Unie. Aangezien het Hof voorheen reeds concludeerde dat de toepassing van een verlaagd btw-tarief voor de levering van elektronische boeken niet in overeenstemming is met de Btw-Richtlijn, is de voorwaarde van overeenstemming met de wetgeving van de Unie niet vervuld, zodat Luxemburg het “zeer” verlaagd btw-tarief van 3 % niet mag toepassen voor de levering van elektronische boeken.

Het Hof besluit derhalve dat Luxemburg zijn verplichtingen krachtens de Btw-Richtlijn niet is nagekomen. België kwam tussen in de procedure ter ondersteuning van Luxemburg.

Beschikking van het Hof van 30 maart 2015, Commissie/Polen, C-320/13

De Europese Commissie startte een procedure voor het Hof van Justitie tegen Polen wegens niet-omzetting van Richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen. De Europese Commissie verzocht het Hof om, op grond van artikel 260, lid 3 VWEU Polen te veroordelen tot de betaling van een dwangsom. Deze zaak bood het Hof de gelegenheid om de inhoud van artikel 260, lid 3 VWEU uit te leggen, dat het Hof toestaat om een lidstaat een financiële sanctie op te leggen vanaf de eerste veroordeling wegens niet-nakoming van de verplichting tot mededeling van de omzettingsmaatregelen van een overeenkomstig een wetgevingsprocedure vastgestelde richtlijn. Echter, op 26 februari 2015 liet de Europese Commissie aan het Hof weten dat ze haar beroep wegens niet-nakoming tegen Polen introk. Ze vroeg het Hof wel om Polen te verwijzen in de kosten, omdat Polen de maatregelen pas meedeelde aan de Europese Commissie nadat de zaak aanhangig werd gemaakt bij het Hof. Het Hof ging hier niet mee akkoord en besliste dat elke partij zijn eigen kosten diende te dragen.

Beschikking van het Hof van 29 april 2015, Commissie/Oostenrijk, C-663/13

De Europese Commissie beweerde dat Oostenrijk Richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen niet had omgezet in nationale regelgeving, of ten minste de omzettingsmaatregelen niet had meegedeeld. Oostenrijk meende echter de omzettingsmaatregelen op 29 januari 2015 te hebben meegedeeld. Op 4 maart 2015 liet de Europese Commissie aan het Hof weten dat ze haar beroep wegens niet-nakoming tegen Oostenrijk introk. Het Hof werd wel gevraagd om Oostenrijk in de kosten te verwijzen op basis van artikel 260, lid 3 VWEU omdat Oostenrijk pas na het instellen van het beroep de nodige maatregelen nam om te voldoen aan haar verplichtingen. Het Hof beslist tot doorhaling van de zaak en verwees Oostenrijk in de kosten. **België ondersteunde Oostenrijk in deze zaak door te argumenteren dat het verzoek van de Europese Commissie onontvankelijk was, omdat de Europese Commissie haar verzoek op incorrecte wijze steunde op een laattijdige omzetting door Oostenrijk, in plaats van op een niet-correcte omzetting van de Richtlijn.**

Arrest van het Hof van 5 mei 2015, Spanje/Raad, C-147/13

Bij zijn Besluit 2011/167/EU verleende de Raad machtiging tot nauwere samenwerking tussen 25 lidstaten (alle vroegere lidstaten, met uitzondering van Italië en Spanje) op het gebied van de instelling van een Europees eenheidsoctrooi. Deze nauwere samenwerking heeft geleid tot de goedkeuring van een wetgevingspakket met twee verordeningen (Verordening (EU) nr. 1257/2012 tot het uitvoering geven aan nauwere samenwerking op het gebied van de instelling van eenheidsoctrooibeschermtng (hierna: “Verordening 1257/2012”) en Verordening (EU) nr. 1260/12 tot het uitvoering geven aan nauwere samenwerking op het gebied van de instelling van eenheidsoctrooibeschermtng met betrekking tot de toepasselijke vertaalregelingen (hierna: “Verordening 1260/2012”) en met een internationale Overeenkomst betreffende een eengemaakt octrooigerecht (hierna genoemd « EOG-Overeenkomst »).

In de onderhavige zaak vorderde Spanje de nietigverklaring van Verordening 1260/12 betreffende de vertaalregelingen. Spanje stelde met name dat de talenregeling die bij deze Verordening was ingesteld en waarbij enkel het Engels, het Frans en het Duits als officiële talen werden geselecteerd, een discriminatie inhield tegenover personen met een andere moedertaal. Spanje betoogde bovendien dat het delegeren van taken aan het Europees Octrooibureau (hierna: “OEB”), meer bepaald met betrekking tot het beheer van de compensatieregeling voor de vergoeding van de vertaalkosten en de publicatie van de vertalingen in het kader van de overgangsregeling, de beginselen van de rechtspraak van het Hof inzake delegatie van bevoegdheden heeft geschonden. Bovendien voerde Spanje aan dat voor artikel 4 van de Verordening tot instelling van een talenregeling bij een geschil geen geldige rechtsgrondslag bestaat. Tot slot stelde Spanje dat verschillende bepalingen in Verordening 1260/2012 een inbreuk vormen op de beginselen van rechtszekerheid en van de autonomie van het recht van de Unie.

In zijn arrest heeft het Hof de argumenten van Spanje niet gevolgd en heeft het dit beroep tot nietigverklaring integraal verworpen. Het Hof was met name van oordeel dat de talenregelingen van Verordening 1260/2012 geen aanleiding gaven tot discriminatie op grond van de taal. Daarnaast herinnerde het Hof eraan dat de Raad bij het delegeren van taken aan het OEB, meer bepaald met betrekking tot het beheer van de compensatieregeling voor de vergoeding van de vertaalkosten en de publicatie van de vertalingen in het kader van de overgangsregeling, noch aan het Hof, noch aan de lidstaten, uitvoeringsbevoegdheden had overgedragen die zij krachtens het Unierecht heeft. Het Hof bevestigde tevens dat artikel 4 van Verordening 1260/2012 wel degelijk een talenregeling vaststelt, overeenkomstig de Verordening. Bovendien heeft het Hof elke mogelijke inbreuk op het beginsel van

rechtszekerheid verworpen, rekening houdend met de beperking van het aantal vertalingen. Tot slot bevestigde het Hof het standpunt dat de voorwaarde voor de inwerkingtreding van Verordening 1260/2012 samenhangt met de voorwaarde voor de inwerkingtreding van de EOG-Overeenkomst. **Net zoals de tussenkomenende lidstaten en de Europese Commissie, die de Raad steunden, heeft België een standpunt verdedigd dat aansluit bij het arrest van het Hof.**

Arrest van het Hof van 5 mei 2015, Spanje/Europees Parlement en Raad, C-146/13

Met betrekking tot het wetgevingspakket op het gebied van de instelling van een Europees eenheidsoctrooi in het kader van een nauwere samenwerking tussen 25 lidstaten, vorderde Spanje ook de nietigverklaring van Verordening (EU) nr.1257/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2012 tot het uitvoering geven aan nauwere samenwerking op het gebied van de instelling van eenheidsoctrooibeschermtng (hierna: “Verordening 1257/2012”).

Om deze nietigverklaring te rechtvaardigen voerde Spanje verschillende middelen aan. Een eerste middel was dat deze Verordening de in artikel 2 VEU genoemde waarden van de rechtsstaat niet eerbiedigt. Vervolgens gaf Spanje aan dat de rechtsgrondslag voor de vaststelling van deze Verordening, met name artikel 118, eerste alinea VWEU, niet de juiste rechtsgrondslag is en dat deze dus als rechtens niet-bestaande moet worden beschouwd. Daarnaast stelde Spanje dat het Parlement en de Raad misbruik van bevoegdheid hebben gepleegd. Het Koninkrijk Spanje voerde verder aan dat de delegatie van bevoegdheden waardoor de deelnemende lidstaten het niveau van de jaartaksen kunnen vaststellen en hun verdeelsleutel kunnen bepalen strijdig was met artikel 291 VWEU. Steeds volgens Spanje werden de door de jurisprudentie bevestigde beginselen van de delegatie van bevoegdheden niet geëerbiedigd door artikel 9, lid 1 van Verordening 1257/2012. Tot slot voerde de Spaanse staat aan dat de betreffende Verordening strijdig was met de beginselen van autonomie en uniformiteit van het Unierecht.

Ook hier heeft het Hof de argumenten van Spanje, en derhalve ook dit beroep tot nietigverklaring, integraal verworpen. In de eerste plaats bevestigde het Hof dat Verordening 1257/2012 geenszins de in het EOV vervatte voorwaarden en procedure voor de verlening van octrooien in het Unierecht ‘integreerde’, maar dat ze zich beperkte tot de vaststelling van de toekenningsvoorwaarden voor eenheidswerking en tot een omschrijving van het begrip eenheidswerking. Voorts stelde het Hof vast dat de uniformiteit van de bescherming die de eenheidswerking aan het octrooi biedt in overeenstemming is met artikel 118 VWEU en dat

deze bepaling bijgevolg een geldige rechtsgrondslag vormde voor Verordening 1257/2012. Het Hof gaf aan dat uit geen enkel element kon worden opgemaakt dat deze Verordening om enige andere reden werd goedgekeurd dan voor de in artikel 1 genoemde doelen. Het Hof verwierp ook elke schending van de regels inzake de delegatie van bevoegdheden in deze zaak, ongeacht of het de regels uit artikel 291, lid 2 VWEU betrof dan wel de regels uit de in de rechtspraak van het Hof ontwikkelde beginselen. Tot slot verwierp het Hof de grieven van Spanje waardoor de wettigheid van de EOG-Overeenkomst in het gedrang komt als niet-ontvankelijk, evenals alle twijfel omtrent de beginselen van autonomie en van eenvormige toepassing van het Unierecht in Verordening 1257/2012.

Net zoals de andere lidstaten en de Europese Commissie die tussenkwamen aan de zijde van de instellingen, verdedigde België een standpunt dat aansluit bij het arrest van het Hof.

✓ **Zaken voor het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie**

[Arrest van het EVA-Hof van 16 december 2015, Abuelo Insua Juan Bautista, E-13/15 \(Liechtenstein\)](#)

In deze zaak boog het EVA-Hof zich over de reikwijdte van de tekst van artikel 87, lid 2 van Verordening 987/2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels (hierna: “Verordening 987/2009”). Hierin is terug te vinden dat indien een EER-onderdaan die recht heeft op een sociale zekerheidsuitkering niet langer woont in de lidstaat die voor deze uitkering bevoegd is, deze lidstaat de gerechtigde moet laten onderzoeken door het orgaan van de woon- of verblijfplaats van de EER-onderdaan. De bevoegde lidstaat is gebonden door “de bevindingen”. De vraag stelde zich echter in welke mate de uitkeringsgerechtigde deze bevindingen kan aanvechten.

Het EVA-Hof **onderschrijft de Belgische visie** dat deze bindende kracht moet worden beperkt tot de medische bevindingen. Het bevoegde orgaan is bijgevolg niet gebonden door de vaststellingen omtrent het recht op een uitkering. Dit laatste blijft behoren tot de bevoegdheid van het bevoegde orgaan, die dit zal beoordelen aan de hand van zijn nationaal recht. Het EVA-Hof voegt hier - **net zoals de Belgische regering** - aan toe dat artikel 87 van Verordening 987/2009 niet verhindert dat de medische bevindingen worden aangevochten door de EER-onderdaan tijdens de administratieve procedure die voor het bevoegde orgaan wordt gevoerd, en dit onder dezelfde voorwaarden als deze die gelden voor de nationale onderdanen.

✓ Adviezen

[Beschikking van het Hof van 1 september 2015, Malta, Advies 1/14](#)

Malta diende op 8 juli 2014 een verzoek tot advies in betreffende de verenigbaarheid van het ontwerpverdrag van de Raad van Europa ter bestrijding van de manipulatie van sportcompetities met de artikelen 18, 49 en 56 VWEU. **België was van oordeel dat dat Verdrag verenigbaar was met het Unierecht.** Op 3 augustus 2015 liet Malta aan het Hof weten dat het zijn verzoek om advies introk. Het Hof besliste vervolgens om het Advies door te halen.

➤ **STATISTIEKEN VAN ZAKEN DIE BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN HET EVA-HOF AANHANGIG WERDEN GEMAAKT EN IN 2015 ZIJN AFGESLOTEN**

Dit vijfde deel geeft een statistisch overzicht van het optreden van België in 2015 voor de Europese rechterlijke instanties en het EVA-Hof.

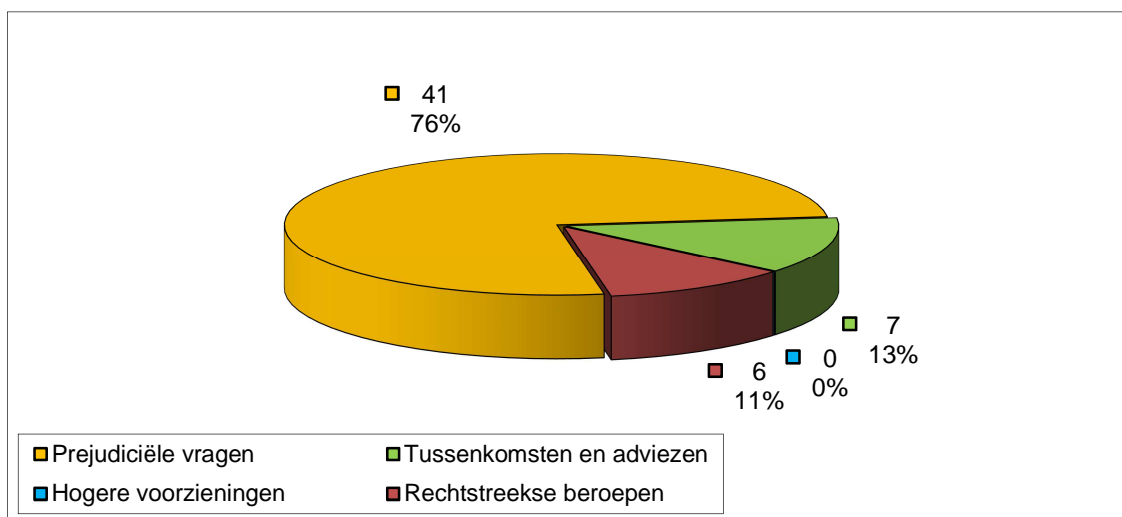
In 2015 nam België deel aan **54 zaken** waarin een arrest of een beschikking werd uitgesproken.

Deze 54 zaken zijn onderverdeeld als volgt:

- 41 prejudiciële vragen
- 3 beroepen wegens niet-nakoming :
- 3 beroepen tot nietigverklaring
- 6 tussenkomsten;
- 1 advies.

Diagram 1 illustreert de verdeling van de in 2015 afgesloten zaken per type zaak.

Diagram 1 : verdeling per type zaak

Prejudiciële vragen

Diagram 2 toont het aandeel van de prejudiciële vragen die werden gesteld door de Belgische rechterlijke instanties en die van buitenlandse rechterlijke instanties met betrekking tot dewelke België opmerkingen heeft ingediend. België is tussengekomen in 21 van de 32 (zie diagram 3) door België aanhangig gemaakte prejudiciële zaken en in 20 door andere lidstaten aanhangig gemaakte prejudiciële zaken. De verdeling per land van het aantal zaken die niet door België zijn ingediend en waarin België is tussengekomen, is als volgt: Frankrijk (4), Duitsland (3), Nederland (3), Finland (2), Hongarije (2), Oostenrijk (1), Zweden (1), Cyprus (1) Ierland (1), Italië (1) en Liechtenstein (1).

Diagram 2 : Herkomst prejudiciële vragen

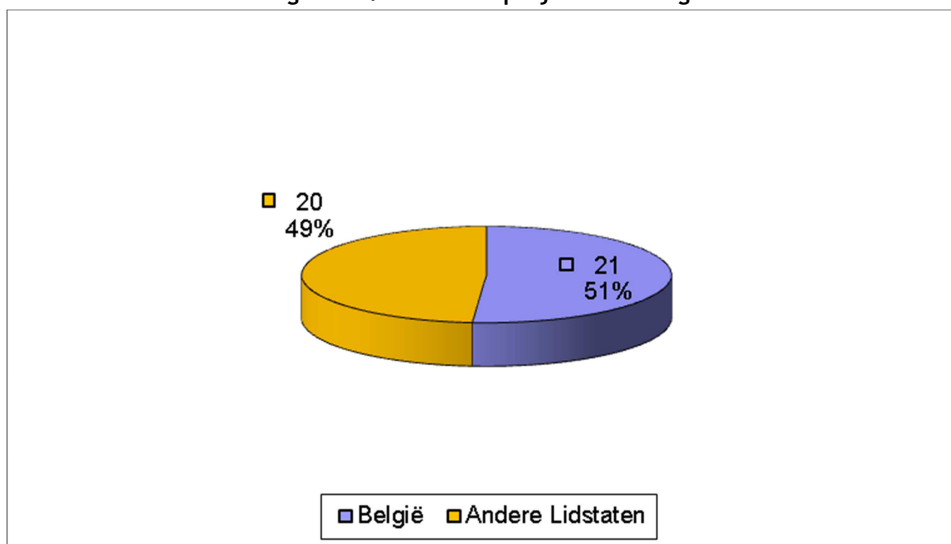

Diagram 3 toont het aantal prejudiciële vragen per lidstaat. België staat met de 32 prejudiciële vragen die het in 2015 aan het HJEU heeft voorgelegd op de 5e plaats (na Duitsland, Italië, Nederland en Spanje).

Diagram 3
Aantal prejudiciële vragen per lidstaat

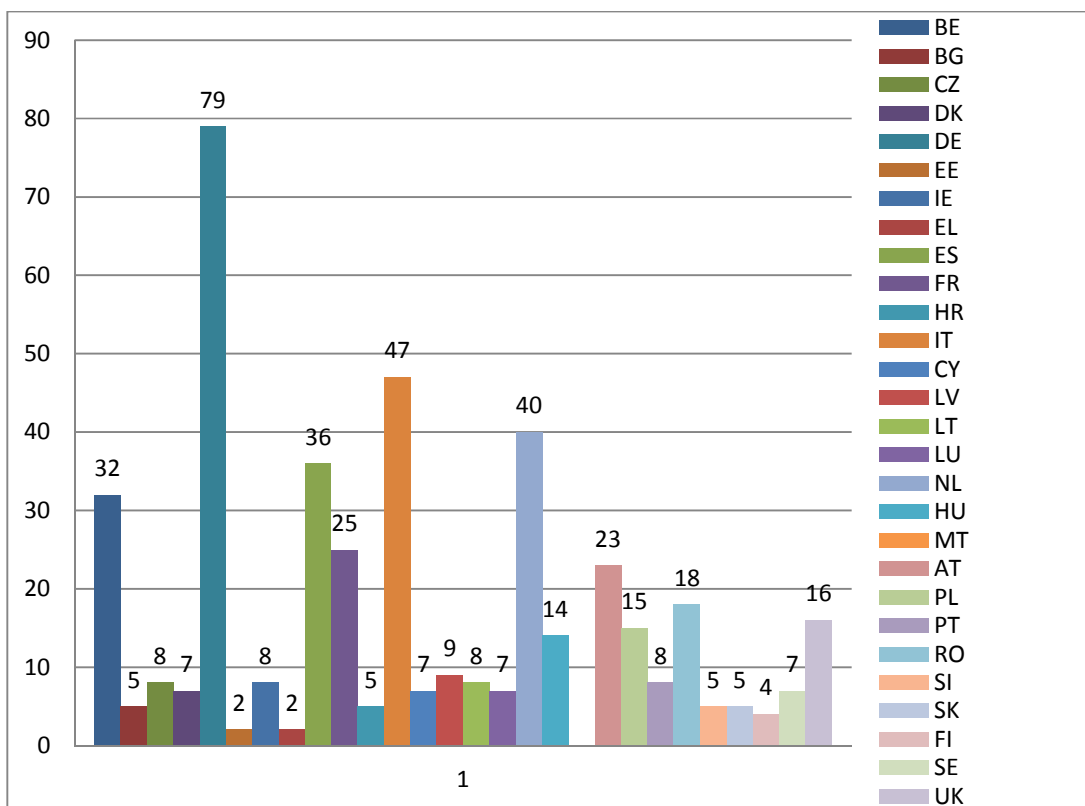
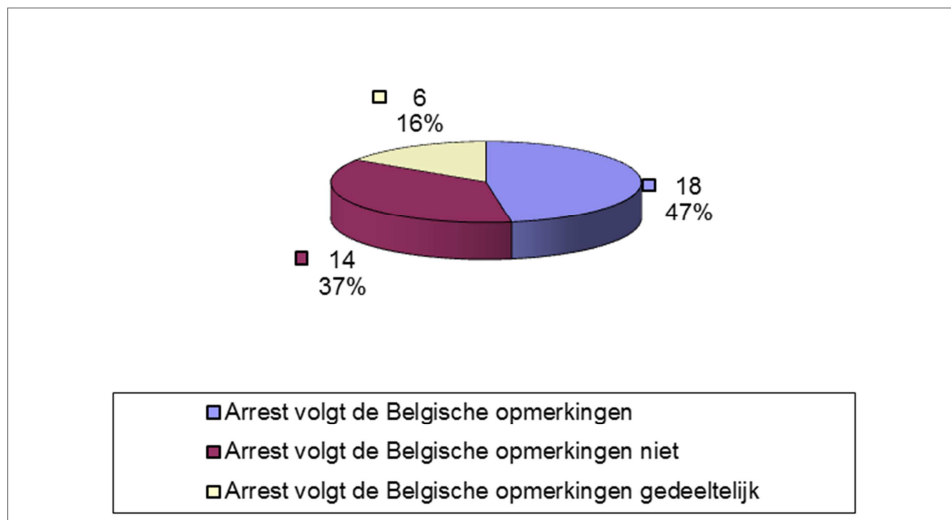

Diagram 4 toont de opdeling van prejudiciële vragen op basis van de richting van het arrest; de regeringen van de lidstaten formuleren in hun opmerkingen immers een voorstel van antwoord op de vragen die gesteld worden door de nationale rechterlijke instanties. Drie zaken werden doorgehaald vooraleer een arrest of beschikking werd gewezen.

Diagram 4 : richting van het arrest

Tabel 1 toont de opdeling van de prejudiciële vragen naar materie.

Tabel 1

Asiel / migratie	2
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken	3
Fiscaliteit	5
Vrijheid van vestiging	2
Vrij verkeer van kapitaal	1
Vrij verkeer van werknemers	3
Vrij verrichten van diensten	5
Sociaal beleid	5
Handelspraktijken / Consumentenbescherming	2
Intellectuele eigendom	2
Gegevensbescherming	1
Volksgezondheid	1
Sociale zekerheid	3
Telecommunicatie	5
Vervoer	1

Beroepen wegens niet-nakoming

In 2015 werden 3 beroepen wegens niet-nakoming afgesloten:

- België werd twee keer veroordeeld;
- de Europese Commissie zag af van één beroep.

➤ **BIJLAGE: LIJST VAN DE ZAKEN WAARIN BELGIË PARTIJ WAS OP 31 DECEMBER 2015**

Nummer	Partijen	Onderwerp
2010		
T-109/10	Luxemburg/Commissie	Regionaal beleid
T-119/10	Nederland/Commissie	Regionaal beleid
2014		
C-163/14	Commissie / België	Voorrechten en immunititeiten
C-335/14	Les Jardins de Jouvence (België)	Btw
C-336/14	Ince (Duitsland)	Vrij verkeer van diensten
C-375/14	Laezza (Italië)	Vrij verkeer van diensten
C-499/14	VAD en van Aert (België)	Douane
C-543/14	Orde van Franstalige en Duitstalige balies e.a. (België)	Btw en grondrechten
C-573/14	Lounani (België)	Asiel en terrorisme
C-591/14	Commissie / België	Staatssteun
T-664/14	België / Commissie	Staatssteun
2015		
C-2/15	DHL Express (Oostenrijk)	Post en telecommunicatie
C-6/15	Dimarso (België)	Overheidsopdrachten
C-15/15	New Valmar (België)	Taalwetgeving
C-18/15	Brisal (Portugal)	Vrijheid van vestiging
E-24/15	Walter Waller v Liechtensteinische Invalidenversicherung	Sociaal beleid
C-48/15	ING International (België)	Fiscaliteit
C-57/15	United Video Properties (België)	Intellectuele eigendom
C-68/15	X (België)	Vrijheid van vestiging
C-76/15	Vervloet e.a. (België)	Staatssteun
C-92/15	Mathys (België)	Vervoer
C-96/15	Saint Louis Sucre (France)	Landbouw
C-126/15	Commission c. Portugal	Fiscaliteit
C-133/15	Chavez (Nederland)	Asiel en migratie
C-149/15	Wathelet (België)	Consumentenbescherming
C-157/15	Samira Achbita (België)	Vrij verkeer van personen
C-161/15	Bensala Benallal (België)	Richtlijn 2004/38
C-176/15	Riskin en Timmermans (België)	Vrijheid van vestiging
C-192/15	Rease en Wullems (Nederland)	Gegevensbescherming

C-203/15	Tele2Sverige (Zweden)	Gegevensbescherming
C-221/15	Etablissements Fr. Colruyt NV (<u>België</u>)	Fiscaliteit
C-225/15	Politano' (Italië)	Vrij verkeer van diensten
C-261/15	Demey (<u>België</u>)	Vervoer
C-269/15	Hoogstad (<u>België</u>)	Sociale zekerheid
C-270/15P	België / Commissie	Staatssteun
C-281/15	Sahyouni (Duitsland)	Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken
C-283/15	X (Nederland)	Fiscaliteit
C-284/15	RSZ en M (<u>België</u>)	Vrij verkeer van personen
C-290/15	D'Oultremont e.a. (<u>België</u>)	Milieu
C-292/15	Hörmann Reisen (Duitsland)	Overheidsopdrachten
C-303/15	M. en S. (Polen)	Vrij verkeer van diensten
C-310/15	Deroo-Blanquart (Frankrijk)	Consumentenbescherming
C-311/15	TrustBuddy (Finland)	Consumentenbescherming
C-339/15	Vanderborght (<u>België</u>)	Consumentenbescherming
C-356/15	Commission c. België	Sociale zekerheid
C-387/15 en C-388/15	Orleans e.a. (<u>België</u>)	Milieu
C-420/15	Ianniello Saliceti (<u>België</u>)	Vervoer
C-424/15	Ormaetxea Garai et Lorenzo Almendros (Spanje)	Telecom
C-448/15	Wereldhave Belgium e.a. (<u>België</u>)	Fiscaliteit
C-464/15	Admiral Casinos & Entertainment (Oostenrijk)	Vrij verkeer van diensten
C-507/15	Agro Foreign Trade & Agency (<u>België</u>)	Vrij verkeer van diensten
C-518/15	Matzak (<u>België</u>)	Sociaal beleid
C-526/15	Uber Belgium (<u>België</u>)	Vrij verrichten van diensten
C-544/15	Fahimian (Duitsland)	Asiel en migratie
C-573/15	Oxycure Belgium (<u>België</u>)	Fiscaliteit
C-580/15	Van der Weegen et Pot (<u>België</u>)	Fiscaliteit
C-585/15	Raffinerie Tirlemontoise (<u>België</u>)	Landbouw
C-601/15 (PPU)	J.N. (Nederland)	Asiel en migratie

